

Huszonyolcadik évfolya.n.

2. szám.

Debrecen, 1908. Január 11.

DEBRECENI PROTESTÁNS LAP

EGYHÁZI ÉS ISKOLAI HETI KÖZLÖNY.

A Debreceni Protestáns Lap
könyvnyomdája Debrecen,
Nyomtató-utca 9. sz. A hova a
lap szétküldésére vonatkozó fel-
szólamlások küldendők. Minden-
nemű nyomdai munkákat felvál-
lalunk és jutányos áron végezzük.

Megjelen belenkénti egyszer szombalon, másfél l'én.

Előfizetési ár: egész évre 12 korona, félévre 6 korona.

Hirdetések jutányos áron közöltetnek.

Egyes szám ára 30 fillér.

A szerkesztőség és kiadóhivatal
Debrecen, Nyomtató-utca 9. sz.
A hova a lap szellemi és anyagi
ügyeire vonatkozó összes közle-
mények, kéziratok, előfizetési
és hirdetési díjak küldendők.

Honnét, hová?

„Nyomorgatta vala pedig Sári Hágárt, ki futa előle a pusztába.

De mikor az Ur angyala találta volna őtet a forrásnál, mely vagyon a Surra menő út mellett; monda:

Hágár, Sárainak szolgálóleánya! honnét jösz és hová mégy? És az mondá:

Sárainak az én asszonyomnak előtte futok én.

Akkor monda neki az Urnak angyala: térj meg és alázd meg magadat az ő kezei alatt.“

Hágár a teher alatt roskadozva és lázadozva; Hágár a pusztába menekülve és az Ur angyalától számadva, Hágár a szolgálat igájába visszatérve és megalázkodva: mi vagyunk tulajdonképen sorssal, bajjal küzködő a mai élet országútját járó emberek.

Nyomorgat bennünket a test, melynek szenvedélyei égetnek, a kötelességek melyek terheit félig tudatlanul vettük vállainkra, az élet szükségai, mely elől kitérni, az örökös zaklatás, mely elől menekülni, a lázas sietség, melyben megállani sem lehet.

S ha mégis megállanánk, mindjárt suhog feietünk a korbács és hallik a számadó szózat: honnét, hová? S ha gyáván megszöknénk előle, mint az a szegény csavargó koldus, kit a poroszlók ablakom alatt nyomorgatnak, akkor sem menekülnénk meg a kérdések elől: ki vagy, honnét, hová?

Ezt a kérdést hallom én is most az év elején szivemben különös erővel hangzani. Mőgöttem a mult eltemetett álmaival. Magamból kifosztva fekszem a jelen országútján.

Elöttem a jövő a maga bizonytalanságával, küzdelmeivel a melyek elől szivesen menekülnék, de hová? A pusztaságba? Ott tél van. Az emberek közé? Azok szivében pusztaság van. A sirba: ott is megtalálna az Urnak angyala.

Vissza hát alázatosan az igába, melynek terhét egy jobb jövődőért, egyházunkért s magunkért viseljük; vissza a kötelességekhez, melyek érc-karral ragadnak, de fentartanak; vissza az élethez, melynek forrataga sodor, de melyben az Ur kegyelme tart. Az Urnak kegyelme volt velem eddigi utamon, az ő karjai hordozzanak, fedezzenek, takargassanak még a sirban is, melyben nem hallom többé: honnét és hová?

Vándor.

A helyzet.

A protestantizmus helyzete nem kedvező, de nem is kilátástalan. Aggodalomra van ugyan okunk, de nem a kétségbeesésre. Ilyen pedig a Cogitator cikke, mely míg egyfelől még a kedvezőtlen statisztikai adatok elhallgatását is ajánlatba hozza, másfelől a legbátrabbakat is megrendíteni képes.

A kedvezőtlen adatokat eltitkolni nekünk nem szabad, mert akkor magunk csalnánk meg magunkat és éppen a bajok orvoslását tennék lehetetlenné. A mi berendezkedésünk olyan, hogy a nyilvánosság bármilyen csekély megszorításától is tartózkodnunk kell. De nem is szükséges nekünk semmi palliatív szerekhez folyamodni. A mentés munkáját kicsinyíteni és az abban való részvételtől visszavonulni pedig egyenesen végzetes volna. Hogy érjenek el a mi lelkészeink megfelelő sikert, ha Cogitator és társai elcsüggedve félreállanak és elcsüggedésükkel másokat is befolyásolnak? Ellenkezőleg, ha valaha, most kell a küzdők sorába állani, másokat is bátorítani és maguknak is lelket venni; mert mind azok a jelenségek, a melyek a prot. egyház kedvezőtlen helyzetét okozzák, nem a prot. egyház örökhivatásával, nem az evangéliomi erők meghanyagásával állanak összefüggésben, hanem részben csak külső tényezők hatásának az eredményei, amelyek ellen szervezkedéssel kell védekezni; részben pedig csak látszólag állanak egyházunkkal szemben, ezeket újra javunkra lehet fordítani. Ilyen például a korszellem s a tudományok s különösen a természettudományi világnézet ostroma, melynek, mi nyugodtan nézhetünk elébe.

A biblia nem pusztán történelem, nem természettudományi tankönyv s bármily eredményekre jusson is a kutatás, a mint nem rendült meg eddig a hit annak eredményeiről, úgy ezután sem kell emiatt egy templomunkat sem bezárni. Sőt ellenkezőleg, a haladás úgy társadalmi mint tudományos téren, a mint eddig is javunkra volt, ezután is csak a protestáns egyházak fejlődését fogja előmozdítani.

Az ultramontanizmus előhaladása és a magyar prot. egyházak befolyásának kisebbedése azonban tény. Tény legalább is nálunk, mert másutt, éppen ellenkezőleg az ultramontanizmus lába alól siklik ki a talaj. Így Németországban is, hol 5000 lélek veszteséggel záródik a kath. egyház mérlege: Hogy Magyarországon ezzel ellenkezőleg mi kerültünk alól, oka az, hogy kisebbségben vagyunk. Az is, hogy a magyarságban eddig elfoglalt praedominans helyzetünk megszűnt. Régen mi voltunk jóformán csak a magyarság, ma a 9 milliónyi magyarságnak felét

se képezzük. A magyarság száma, hála Istennek a múlt században örvendetesen megnőtt a kath. egyházban s ez az általános magyarosodási folyamatnak a következménye. Mi maradtunk, a kik voltunk. Azokat a kiket a mi szellemünk és a nemzeti áramlat magával ragadott jobbnaira a kath. egyház kebeléből kerültek ki. Ezt a nemzet alkotási folyamatot azonban a mi iskoláink s általában a mi tényleges létünk idézte elő. Nékülünk ez meg nem történhetett volna s ez a körülmény a mi dicsőségünk. Az is áll, hogy a kath. egyház mint hivatalos szervezet még mindig sokkal adós a nemzetnek és templomaiban még most is sok idegen szó hangzik. De már ott is ébrednek és küzdenek a nemzetiségi áramlatok ellen s közel az az idő, hogy a nemzetiségi harc jó része ott is az egyház küszöbén belül fog lefolyni. Így kell ennek lenni s bár így lenne minél előbb. A tiszta magyarrá lett országban könnyebb lesz nekünk is megállani és a szabadság és az evangéliom harcát megharcolni. Annnyival is inkább, mert azok a nehézségek a melyek most reánk nyomakodnak csak ideiglenes tünetek.

Ilyen az általános hitetlenség, anyagi és hatalmi érdekek előtérbe nyomulása, a melyek mind a mostani áldatlan helyzetnek következményei. A szabadság és függetlenség eszméi jóformán csödbe kerültek. Egy irtóztató kiábrándulás és zavarodás vett erőt a lelkeken. Az emberek elvesztették szokott erkölcsi tartalékukat. Mint a pusztában bujdoszó zsidónép rohannak a hatalom fürjei és kövér vadászterületei után. Éheztek negyven hosszú esztendeig s most egy nap alatt kivánnak jóllakni és oda állanak, a hol jólakni lehet. Ez az oka, hogy a mi egyházunk, mely a szabadsági eszméket a reformáció alap gondolatában első sorban ápolta, az egyház alkotmányában pedig tényleg meg is valósította, e helyzet kedvezőtlen következményeit első sorban is érezi. Vegyük ehhez a nagy gazdasági és társadalmi válságot, a mely egész létünket felfordulással fenyegeti és megfogjuk érteni, hogy miért szállt fel a retograd irányzatok, a gazdag hatalmas testületek, kath. egyházak, főurak, trösztök agiója. A népet akarják ismét leszorítani, a mely megmozdult, a szabadságot akarják ismét lenyügözni, mely nemhozta meg az ígért aranyhegyeket. A társadalmi fejlődést akarják meggátolni, a mely nekik kedvezőtlen és a melytől félnek.

De mindez a mesterkedés nem fog sikerülni, mert a fejlődés menetele feltartóztatathatlan, mert a nép és a jövő nem ügyeskedéssel, sem pusztán hatalmi szervezkedéssel nyerhető meg, hanem a nemzet és az emberiség érdekében álló

evangéliumi munkával. A Megváltó tanításainak foganatba vételével.

Az evangéliom Istennek hatalma minden népeknek üdvösségére. Mig ehhez az evangéliomhoz, egyházunk multjához, a reformáció nagy elveihez ragaszkodunk, mig a magyar nép érdekében szolgálunk, áldozunk: nem fog minket eltiporni semmi veszedelem. Ez az én hitem és meggyőződés. Tenni azonban, tenni kell és hogy tehesünk, egy rendszeres programra van szükségünk.

Dr. Ferenczy Gyula.

Az országos Protestáns Szövetség és a tanárság.

Minden korszak megteremti a maga szükségleteinek megfelelő mozgalmakat, a kor szelleméből folyó irányzatok küzdenek egymással s e küzdelemben nem mindig a helyes irányzat kerekedik felül, helyes eszmék és törekvések rövidebb vagy hosszabb ideig nem tudnak érvényesülni. Csak akkor jutnak a helyes eszmék diadalra, a mikor már az egész közvélemény meggyőződött az addig követett irány romboló hatásáról és attól menekülni akar.

Némely korban az erők egyesítése a cél, máskor meg az egységes társadalomnak részekre tagolása. Így van ez nálunk is. Még pár évtizeddel ezelőtt az volt a magyar társadalom jelszava, hogy nem szabad a társadalmat felekezetek szerint tagolni s az egyéneket felekezeti hovatartozásuk szerint értékelni. Azóta azonban nagy változás történt. Folyik a felekezetek közti harc, a mely most már nem az a nemes verseny, melyet egy közös cél érdekében kellene a különböző felekezeteknek folytatni, hanem az a harc, melyben az egyik fél a másikat háttérbe szorítani s annak területéből minden áron hódítani akar.

A magyar protestánsokról senki sem állithatja, hogy támadók. A r. kath. egyház uralkodó állása ezt egyenesen kizárja. Nekünk védelmi eszközeink is nagyon megtogyatkoztak. Egyetlen erőnk az ujabban több vonalon megindult tömörülésben, az erők egyesítésében rejlik. Ez az eszme hozta létre az Orsz. Ref. tanítóegyesület s nem rég az Orsz. Ref. tanáregyesületet. Hasonlót tettek a r. kath. középiskolai tanárok, a kik, mint programjokból kitűnik, a mi tanító és tanáregyesületeink működési keretével épen nem érik be s a hódító egyház szolgálatában állanak.

Sikerült a r. kath. egyház tervszerű eljárásának immár az egész kath. társadalmat megnyerni a harcnak. A reakciónak már nemcsak jeleit látjuk, hanem világos tényeit is, melyek vagy egyházunk érdekeit támadják meg, vagy hajdani iskolai autonóm jogainkat veszélyeztetik. Odaig jutottunk immár, hogy református iskoláinknak egyházunk számára való megtartása is kétséges, az állam bárhol és bármely pillanatban kiragadhatja azokat kezeink közül. Hogy ez csakugyan így van, annak a bizonyítására utalok egyházkerületi jegyzőkönyveinkre, melyekből megtudhatjuk, hogy az államhatalom több ízben felekezeti hatóságaink megerősítésével ragadta el iskoláinkat s felsőbb egyházi ha-

tóságaink mindezekekről csak akkor értesültek, amikor már befejezett tények előtt állván, fel kellett adni olyan iskolákat, melyeket igen könnyen meg lehetett volna menteni. Azt meg épen nem kell bizonyítgatni, hogy az 1907. XXVII. t.-cikkkel nyakig vagyunk a reakcióban.

Tehát a ref. egyház érdekeiért küzdeni akaró férfiak tömörülésének ideje nagyon is elérkezett. A korszak követelménye volt a református lelkesek tömörülése s ugyancsak a korszaknak felel meg az Orsz. Ref. Lelkeszgyegetület által tervezett Országos Protestáns Szövetség alakítása.

Mint a Ref. Lelkeszgyegetület hivatalos lapjából olvasom, az Orsz. Ref. Lelkeszgyegetület választmánya 1907. dec. 5-én tartott választmányi gyűlése az Orsz. Prot. Szövetség megalkotásánál első sorban számít az Orsz. Ref. Tanáregyesületre és az Orsz. Ref. Tanítóegyesületre. Ezt a határozatot nagyon helyesen hozták.

A reactio részéről iskoláink érdekei messze menő védelemre szorultak. Épen azért hiszem, hogy iskoláink érdekeinek közvetlen őrei, a tanítók és tanárok szívetni fognak az Orsz. Protestáns szövetség megerősítésére.

A római katolikus egyház az ellenünk támadásra kész tábor szervezését már a világiak közt is elvégezte, mi pedig még csak most kezdjük a szövetséget szervezni, sőt még most is igen féltékeny fogunk hozzá.

Azonban most már odaig fejlődtek a dolgok, hogy többé nekünk sem lehet az a jelszavunk, hogy a magyar társadalmat ne tagoljuk szét. Megtették már ezt a reactio emberei! Nekünk csak a védelem jutott.

De ehhez a védelemhez aztán lássunk hozzá adig, mig nagyon késő nem lesz!

Dr. Barcsa János.

Magyar Közös Bevásárló Szövetkezet.

I-ső fejezet.

1 §.

Célja: a magyarhoni iparnak és kereskedelemnek pártolása s a közös bevásárlás előnyeinek biztosítása a nagy közönség részére.

2 §.

Cége: „Magyar közös bevásárló szövetkezet“ aláírja mindig az ügyvezető igazgató.

3 §.

Tartama: határozatlan s hirdetményei egy Bpsten megjelenő napi lapban vagy lapokban tételnek közzé.

II-ik fejezet.

4 §.

Tag lehet minden magyar ember, ki hazája sorát szívetni viseli, saját anyagi javát akarja s a szövetkezet céljaira 2 koronát fizet.

5. §.

Minden tag kötelezi magát lehetőleg azon kereskedőktől s iparosoktól vásárolni, kiket az igazgatóság erre kijelöl.

6. §.

Joga, a tagoknak, a beszerzési források előnyeit élvezni s az üzleti haszon felében bevásárlásaik arányában részesedni s a választásokba befolyjni.

III-ik fejezet.

7. §.

A szövetkezet igazgatósága által a hazai ipar pártolása mellett a vevő közönség, kereskedők, iparosok között közvetít s mindkét fél jogos érdekeit megvédelmezni igyekszik. A sok nagyhangú reklamot, mely temérdek pénzébe kerül az iparos és kereskedő világnak, melyet azonban szintén a vevő közönségnek kell megfizetni, feleslegessé tenni igyekszik. Másrészt azt akarja, hogy a posta és vasut felhasználásával mindenki saját otthonában, saját munkakörében biztos kézből, biztos árut szolid árban szerezhessen be.

8. §.

E cél elérésére a nagy vevő közönség választott emberei által megkeresi a hazai árut s a becsületes kereskedőt, iparost, vagy gyárost, azokkal szerződést köt s a szolid árban beszerezhető jó cikkekről nyilvántartást vezet.

9. §.

Minden így kiválasztott kereskedő vagy iparosnál betűsoros mutatóban nyilván tartatnak a tagok.

10. §.

A megrendelés vagy vásárlás összege a kereskedő által láttamozva a nála levő szelvényes könyvben tartatik nyilván, melynek szelvénye mindenkor az áruval a vásárlónak adatik át vagy küldetik meg mely aztán ellenőrzésül szolgál úgy a kereskedő, mint igazgatósággal szemben.

11. §.

A kereskedők, iparosok, gyárosokkal félevenként számol az igazgatóság a szelvényes könyv alapján, mely a szövetkezet által készítettik s az igazgatóság által hitelesítve elismervény mellett adatik mindenkor át a kereskedők, iparosok, gyárosoknak.

IV-ik fejezet.

12. §.

Az igazgatóság 7 tagból áll, melynek elnöke az ügyvezető igazgató, minden évben, a közgyűlés sorsolás útján 3 igazgatót újból választ. Üléseit a szükséghez képest az ügyvezető hívja össze Budapestre.

13. §.

Az igazgatóság a jövedelem arányában napi díjat kap; az ügyvezető igazgató fizetése pedig a jövedelem bizonyos % - a lesz, melyet a közgyűlés állapít meg.

14. §.

A közgyűlést minden évben az ügyvezető igazgató Bpestre hívja össze meghirdetés útján, hol minden tagnak megjelenni s a tanácskozásban részt venni joga van s a választásokba befolyhat.

15. §.

A jelenlevők mindenkor érvényesen határoznak a kitűzött tárgy felett.

16. §.

A szövetkezet számadását évenként az igazgatóság állapítja meg s a közgyűlés bírálja felül.

Sonkád.

Kocsis József

ref. lelkész.

Igazság és higgadság.*

„Református Klerikalizmus“ cím alatt Szikszay András ibrányi lelkész a „Sárospataki Ref. Lapok“ 50-ik számában egy óriási terjedelmű, a higgadságot nagyban nélkülöző, véghetetlen gunyoros hangú cikket tesz közé, a melyben kiválólag az Orsz. Lelkészegyesület megalakulásával, de főképen támadólag Dr. Baltazár Dezső esperes személyével foglalkozik.

Ezt az irányt megtartani azonban nem tudta, vagy nem is akarta, mert úgy el tért tőle, mint mennyire esik Makó Jeruzsálemtől, csakhogy felkaphasson egy-egy hite szerinti követ „meggyőződésből, ellenszenv nélkül“, hogy azzal Baltazárra lesújtson és a repülő kő nedves sárrá válik, mely nem sért, de piszkol.

Részemről végtelen csodálkozom ezen. Nem lelem azon lelki indokokat, nem látom azon külső körülményeket, esetleg befolyásokat, melyek Szikszay Andrást ezt az én általam végtelenül tisztelt és becsült férfiut erre a meggondolatlan tetre ragadták.

Nagy, fontos elvi kérdéseknél lehetnek és szükségesek az ellentétek, az ellenvélemények, de hogy az embermarás kéjétől, mintegy fékevesztetten, törjön egyik ember a másikra, azt én bárkitől várhattam volna, de lelkésztől lelkésztársa ellen és különösen Szikszay Andrástól nem.

Cikke részletes cáfolatába nem bocsátkozom. A nagy elvi kérdésben, hogy helyes-e, szükséges-e a Református Lelkészek Orsz. Egyesületének megalakítása, Egyh. kerületünk kiváló főgondnoka, Gr. Degenfeld József véleményét osztom, a ki egész nyíltan és határo-

* A Tanítók Lapjából vesszük átál e cikket, mely a Szikszay András ibrányi lelkész dr. Baltazár elleni támadására vonatkozik.

Szerk.

zottan az Egyh. ker. őszi közgyűlésen 1907. nov. 22-én tört lándzsát az orsz. ref. lelkészegyesület mellett, böles kijelentéseit az egész közgyűlés éljenzése és helyeslése kísérte.

Ha Tisza István és Darányi Ignác ott a Dunántulról és a Dunamellékről, tán az ottani szellem hatása alatt más kifejezéseket és véleményeket hangoztattak is, nem következik, hogy nekik és Szikszay Andrásnak legyen igazságuk.

Ha a ref. közérdek szempontjából — bele nem avatkozva az egyházhatóságok alkotmányos jogkörébe hasznos munkát fog végezni a ref. lelkészegyesület, akkor teljesen hiszem, hogy Szikszay András is feladja rideg álláspontját és melléje áll, valamint arról is hátróztottan megvagyok győződve, hogy ha épen a reform. közérdek bármily csekély részben is szenvedne a ref. lelkészegyesülettől, mely a liberálistus jegyében született, ha nemes célja megvalósításától hajszalnyira is eltérne, Dr. Baltazár Dezső, mostani elnöke tenne meg mindent annak az egyesületnek megsemmisítése céljából.

A mi a klerikalizmust illeti, hogy az ki nem fog fejlődni, különösen pápista jellegben, garancia rá Dr. Baltazár egyénisége, multja és jelene, ki egész életmüködésében, különösen pedig mióta egyházi hatóságokban és törvényhozásban teret nyert, mindig a jogszabadság kiterjesztése mellett küzdött és a legliberálisabb vllágnézet által vezéreltette magát.

Nyíltan és őszintén megvallom, hogy Szikszay András cikke, melyet ő még gyengének nevez, végtelen fájdalmat okozott nekem, mert neki tehetségénél, munkásságánál tiszta jelleménél és becsületességénél fogva az én véleményem szerint, nem Dr. Baltazár ellen, de mellette kellene küzdenie.

Az általános nagy elvi kérdések vitatása reám nem is tartozván, ezekkel a fentebbiekben végeztem. Annyit jelentek ki hogy én egyénileg Dr. Baltazár Dezsőnek semmi tekintetben lekötelezettje nem vagyok, az iránta való nagy tiszteletem és végtelen becsülésem, legkiváltképen a zsinaton a tanítósnak az egyházalkotmány sáncaiba való bevétele érdekeiben kifejtett és minden ref. tanító által nagy hálával fogadott működésének igaz elismeréséből származik. Becsültzavamra állítom azt is, hogy nekem egyetlen egy szót nem mondtott mit irjak, vagy irjak-e Szikszay András cikkére! Teszem az igazságért, higgadtan teljes meggyőződésből!

Most következik egy borzasztó vádnak a megcáfólása, mely vádat Szikszay András következő kaeskarings mondattal és okoskodással csapott a nyilvánosság gyanusító asztalára: „Visszataszító volt az a Krisztus evangéliumáért türni, szenvedni, sőt életet is áldozni kész élelmesség, mely szerint az új egyházi törvények életbeléptekor az éhező és fázó gyülekezeteink adócsökkentésére kikunyorált államsegély terhére — a bizonyára nagyon szerény böszörményi papi fizetés javítására — a „kéz kezet mos“ talán nem is egészen evangéliomi elv érvényesítésével, az egyházi törvények reménybeliség gyanánt megállapított korpótlékok hirdetése megszavazódtak. Ti fancsikai, mátyusi, jákói és kércsi léviták! Siessetek tapsolni a Debreceni Prot. Lap fellelkesült szerkesztőivel Böszörménynek, — a hol a Dr. Baltazár és Dobó Sándor neve önkénytelenül is eszünkbe jut — Böszörménynek mondom, a mely a Krisztus evangéliumáért türni, szenvedni, éhezni, fázni kész élelmességnek ily megindító példait adta előttetek.

Nohát kérem így irni, így összejátszással vádolni,

— mert hát mi más az, ha azt mondják „kéz kezet mos“ — minden bizonyíték nélkül még sem járja.

Gondolom, hogy a Tanítók Lapja 27-ik számának „Hajduböszörmény vezet“, Kiss József által írott cikkére alapítja Szikszay merész és igazán hozzá nem illő alaptalan vádját. Én ezzel szemben néhány kijelentést teszek. Jegyzőkönyvek és ha kell, emberek tesznek mellettem bizonytságot, olyan férfiak is, kik bizonyosan Szikszay András előtt is tekintélyek.

Kijelentem a közetkezőket:

1. Én Dr. Baltazárral egy szót sem váltottam indítványom megtételéről, hogy lelkészi korpótlék és tanítói fiz. kiegészítésre vonatkozólag határozati javaslatot nyujtok be. Ő itthon sem volt. Különben is mi csak közügyben és ritkán találkozunk.

2. Közöltem indítványomat az iskolaszék elnökével, Szolnoky Gerzsonnal a gyűlés előtt való nap. Helyeselte, de írásban való beadására hívott fel. Megtettem azon a napon két határozati javaslatban.

3. Másnap Szolnoky Gerzson gyűlés vezető elnök visszadta írásos javaslatimat — a mi nekem fáj — és én erre felállva, szóval tettem meg javaslataimat, a mit a presbyterium egyhangulag elfogadott.

4. Ezen a gyűlésen, mint már mondtam, Dr. Baltazár jelen nem volt, ő csak a számvizsgáló bizottságban értesült a történetkről, a hol azokat én ismerttettem. Kijelentette, hogy mivel itt magasabb adóterhet ez maga után nem von és mivel a presbyterium az elszegényedett családos tanítókon segít és e határozatát önként és egyhangulag hozta, szivesen nyugszik bele, hogy a szükséges összeg a költségvetésbe bevétessék.

5. Hogy Dr. Baltazárnak is esik 1907-re 100 korona korpótlék, csak nem igazolja az ő kicsufolt élelmességét, ha szembe állítom vele, hogy joga volna ettől az egyháztól, mint esperesnek, egy régebbi határozat szerint évi 600 koronát felvenni és soha se vett fel e címen.

6. A július 3-án tartott presbyteri gyűlésen minden himezés és hámozás nélkül Dr. Baltazár adta elő mily sulyos konzekvenciái lesznek a határozatnak, mert a tanítók fizetésemelkedése évi 5000 korona terhet jelent. Azt is előadta, hogy mostani 2741 kor. a félévre a költségvetésbe befér.

Erre egy presbyter, Bodnár S., az elemi iskolák államosítására tett indítványt, melyet a jelenlevők visszautasítottak és a számvizsgáló biz. javaslatát megszavazták.

7. Az egyházmegyei gyűlés elébe alólirott, mintestületi elnök kérelmet adott be, hogy a lelkészi korpótlék és tanítói fizetésrendezés ügyében hozott egyh. tanácsi végzések hagyassanak végre, illetve erősítsenek meg. Dr. Baltazár az előadót, Illyés Endrét figyelmeztette, hogy a lelkészi korpótlékokat a megerősítés elé ne terjessze.

8. Midőn az 1908. évi költségvetés előirányzatát a számvizsgáló bizottságban tárgyaltuk, hova a két lelkésznek 600 kor. korpótléket vettünk fel, Dr. Baltazár kijelentette, hozzá nem szól se itt, se a presbyteriumban. Ha tetszik az uraknak fentartják, ha nem, úgy is jó.

Ebben áll a mi kézmosásunk. Higyje el Szikszay Annrás, hogy a milyen tiszta az ő keze, jelleme, becsülete, olyan a mienk is van és kár elvi harcot a gyanusítás, az emberbántás posványába lehuzni.

Ezzel ártunk és nem használunk. Pedig, én legalább hiszem, használni akart.
Ez most nem sikerült.
Különben: boldog új évet!

Dobó Sándor.

KÜLFÖLD.

Német egyházi szemle.

Folytatás.

A Gusztáv Adolf emlékkápolna felavatása november 6-án történt meg a Lützen mellett levő csatamezőn a Svéd trónörökös, Eitel Frigyes herceg, valamint más fejedelemségek, svéd képviselők német hatóságok, egyetemek, a Gusztáv Adolf egyesület jelenlétében. Ez a kápolna a f. év május 14-én elhunyt Eckman konsulnak és nevének az alapítványa s több mint 100 ezer márkába került. A művészies építmény a mely a régi „Svéd kő” közvetlen közelében van, egészen Svéd jellegű s a hossza 23 méter, a főtorony a hajó kétszeres magasságában 28 méterre nyúlik ki s a csucsán egy aranyozott „Váza”, kötött kalász, az egykori svéd királyi haz címere. A kápolna bejáratánál van a hős király művészies kivitelű dombormű képe, a feje kissé lehajtva, a csillogó kard előre nyújtva annak a jeleül, hogy a halálban adatott neki győzelem.

Három nagy ajtón jut az ember a kápolna belsejébe a melynek hajója egészen szabadon van hagyva, csak közvetlen a fal hosszában az ablakok alatt vonul végig a pompasan metszett szék. A 20 ablak igen magosan van s köztök lathatók azon előkelő nemesi családok cimerei, kik a hős vezérlete alatt a lützeni csatában küzdöttek. Igen szép a metszetekben gazdag karzat, a melyre közepén a Gusztáv Adolf kardja van metszve.

A felavatás napján a Gusztáv Adolf egyet elnöke Dr. Pank I. Mos. 28, 17—29 alapján említést tett arról hogy itt 275 évvel Wallenstein és Gusztáv Adolf mint két szellemi hatalom vezetői álltak szemben. Mi menten minden ellenségeskedéstől, áldjuk ezen őszintén kegyes hős emléket, a ki előttünk, „oroszlán az éjfelből” mint Isten által küldött lovag es szabadító tűnik fel, hogy a tizenkettedik órában megmentse nekünk evangélikusoknak az életet. A legnagyobbat vitte véghez, e mit keresztényen lehet: életet adta testvéreikért! A német es a svéd nép, a mely egykor itt vállvetve küzdött sohase feledje el, minő szent kötelek fűzi őket egybe ugyanazon emlék, hit es törzs által! Egy germán hős halálával pecsetelte meg itt hűségét. Bár csak sohase hiányoznak olyanok, a kik keszek hitőkért es hazájokért életüket feláldozni. Legyen Istennek ezen haza szent fogadalom, hogy tovább is meg maradunk az Úr hazában atyainkkal mi unokák, a svédekkel mi németek! Legyen Istennek ez a háza állandó hittvallomás, hogy mi más templomot nem ismerünk, mint a lélek es az igazság templomát, melynek szegletköve Jézus Krisztus, Jézus Krisztus tegnap es ma s örökké ugyanaz. Mily szent ez a hely!

Most a koszorúk elhelyezése következett a svéd köre, a koszorúk száma meghaladta a 300-at. Igen szép

volt a német császár es a svéd király koszoruja. A templom kulcsainak a lützeni polgármester részére való átadása után svéd nyelven beszélt Ekman érsek, a kápolna alapítójának mostoha fia, valamint Jakobi superintendens, a mely után a tulajdonképeni felavatás következett. Megáldás es a gyülekezet éneke zárta be a nagy hatású ünnepélyt.

* * *

Az Evangélikus Szövetség f. év szept. 29. okt. 2-ig tartotta évi gyűlését Wormsban. Az elnök Lic. Everling az évi értesítőben előadta, hogy a szövetség minden pártpolitikától tartózkodik s jövőre az leendő feladata, hogy a hasonló érzelmeik szövetsége legyen a mely csak az ő tagjainak a működése által tartja ébren a klerikális veszedelem ismeretét s a lelki élet terén a materialismus es indifferentismus leküzdését az által támogatja, hogy a német reformatio erejét népünk számára minél jobban föltárni segít.

A Szövetség tagjainak száma 348.160-ra emelkedett. A múlt évben 4.500.000 példányban jelent meg a lapja. Csupán az osztrák evangéliumi mozgalomra a központ 300.000 márkát fordított. A különböző, sok oldalu munka elvégzésére egy sereg hivatalnok von alkalmazva. Elnökké Gróf Vintzingeroda helyett van Lessel tábornak választott. Bizonyos, hogy az evangélikus szövetség hatalmi tényezővé vált.

Az idei gyűlés érdekes színezetet nyert Wormsban a Luther-féle emlékekkel. Lehetőleg minden tárgyalásban bizonyos egyéni vonás jutott kifejezésre: az ünnepi egyházi beszédnél az utolsó szóig mindenütt: személyiség, lelkiismeret, jellem, egyéniség. Klein lelkész, valamint Hieber tanár beszédje a Luther-emléknél talalkozott ebben. A hessen főegyháztanács nevében ennek elnöke Nebel úgy üdvözölte a szövetséget, mint a lelkiismeret erősítőjét, népünknek a protestáns gondolkodásra való nevelőjét. A giesseni theologiai facultás nevében Krüger tanár úgy nyilatkozott, hogy tudomány es Ev. szövetség közösen követik a lelki élet nagy vezéreit, a kik hősök voltak es mégis legtöbb kortárs előtt mint eretnekek tűntek fel.

Kruckenbergné asszony előadásában egy német evangélikus nő eszményképét igyekezett megrajzolni. Igen érdekes volt hallgatni, hogy miként beszél egy nő az óriási Szentháromság templom tribünjéről.

Meyer egyháztanácsos (Zwickau) a német evangélikus férfi eszményképét a becsületességben, igazságban, szabadság szeretetben s abban a törekvésben találja, a mely a saját ént a mindenhatóval köti össze. Lic. Niebergall ezen gondolatokat határozottan azon befolyás megítélésére vonatkoztatta, melyet Fichte es Schleiermacher tettek reánk. Fichte erős erkölcsiségét a mely az ént mint a kötelesség eszközt tekint, továbbá Schleiermachernek a Jézus személyiségével való össze köttetését megragadó vonásokban fejtegette a szónok, míg Költsch lelkész lángoló lelkesedést tudott költeni Arndt es Stein személyi es nemzeti nagyságával.

A gróf Wintzingerode emlék-ünnepély alkalmával Witte tanár a grófnak inkább személyi tulajdonságait mint nyilvános működését rajzolta. Majd Hackenberg előadta, hogy Luther lelkiismereti elhatározása milyen következménnyel járt a német nép felekezeti jellegére. A mi feladatunk ennél fogva az, hogy a két egyház közötti modus vivendit találjunk, mivel a két konfessió egyesítése reménytelen. a magunkét építeni, a között

ápolni, támadni az elválasztó elemet, — ez a mi kötelességünk.

A gyűlés egyetlenegy határozata kapcsolatban a Hackenberg előadásával a következő.

Az Evangelikus Szövetség Wormsban tartott 20-ik egyetemes gyűlése kijelenti: A nagy történelmi küzdelem Róma és Wittenberg között, mint verseny, a lélek adományaival és a szeretet műveivel vezetendő, úgy hogy a római katolikus és az evangelikus polgártársak békés együttléte és működése az által ne legyen akadályozva. Ezen cél megvalósításának fő akadályai az ultramontanizmus, hiszen a Centrumpárt politikai fölénye, a mely az ő felekezeti egyházi tevékenységével az ultramontán katolicizmus türelmetlen igényeit minden területen keresztül vinni akarja, benső szükségességgel előidézi a polgárok békés együttélésének a megzavarását. Ezért örömmel üdvözljük, hogy az új birodalmi gyűlésben a Centrum többé nem a tengely, a mely körül minden forog és fölhivunk minden tagtársunkat és a velünk hasonló érzelműeket, miszerint igyekezzünk azt a felfogást ápolni, hogy csakis a klerikális kisebbségi uralom állandó mellözése nyújt biztosítékot az egészséges nemzeti kifejlődés és a valódi felekezeti békére nézve. Azért a szünet nélküli ultramontán fejtartással szemben a hozzánk való csatlakozásra hívunk fel minden protestánst, hogy a nemzeti élet egészségessé tétele végett hazánk számára az értékes, áldásos javak megtartásának. S ez által a politikai ellenállás mellett az evangelikus életerők hathatós fölébresztése és összefoglalása is kényszerítse az ultramontanizmust hatalmi igényeinek korlátozására s így előhozza azt az időt, a midőn a különböző felekezetek türelemben és egyetértésben élnek egymás mellett.

Hogy a szövetség munkájának Németországon kívül is meg vannak a maga feladatai, bebizonyult a gyarmatokban levő misszióra vonatkozó tárgyalásoknál. Dr. Arning, valamint Hausleiter missziói igazgató az iskola részére támogatást kértek a birodalomtól, a mely azonban minden subventiot megtagadott. Majd a különböző országokban levő diasporák viszonyai kerültek tárgyalás alá. Mindenki egyetértett abban, hogy a diasporák gondozását a szövetség munka körébe fel kell venni.

Majd a gyűlés tagjai közül mintegy 480-an átrándultak Speyerbe, a hol a Protestatio templomban tartott ünnepély méltóképen fejezte be az Evangelikus Szövetség ez évi nagy gyűlését.

(Folyt. köv.)

Veress István.

KÜLÖNFÉLÉK.

Álom és valóság.

A múlt esztendőben egy cikksorozat jelent meg **A n d r á s s y** Kálmán buji lelkész társunk tollából, mely időszerepű népiszkolai reform eszméket tárgyalt. Ötletesen, azzal a művészi elrendezéssel és bűbájjal a hogy a mi kedves barátunk

irni szokott. Azzal a közvetlenséggel, amely az ő prófétai egyéniségéhez legjobban illik s mely mondanivalóit mindig egy képhez, természeti törvényhez, vagy élő emberhez fűzi. A fenti cikksorozatban **C s u r k a** István debreceni tanító személyisége képezett ilyen központot. Őt emelte ki **Andrássy** és ünnepelte mint az eljövendő népiszkolai reform hőst, a kire csak dicőség várhat. Az a várakozás azonban, hogy a mi közszolgálatunk az egyénre nézve hasznos lehetne, hogy mi embereinket megbecsülni és egymást szeretni tudnánk, csak álom. Az uttoroknak nem méltánylás, hanem üldözés a kenyerök. Ezt bizonyítja a **Csurka** esete. Ez a jeles tankönyv író, még jelesebb gyakorlati tehetség és magyar kálvinista ember, (a **Wodianer**-féle országos díj tavalyi nyertesé.) egyházában a legnagyobb méltánytalanságot szenvedte. Azok a kik évtizedek óta intézik a debreceni egyház ügyeit, kibuktatták a presbyteriumból, a debreceni tanítói testület elnökségéből, iskolaszékből a miatt, mert a tanítók fizetésének és különösen a konfirmáció s a vállaltatás kérdésének rendezését sürgetni mert. Ebben az ügyben először a debreceni egész ref. tanítói kar szolidaritást vállalt, éppen úgy, mint az üldözéskor az első keresztyének. Azután a hatalom nyomására hűtlenné lett a kötéshez, mint némelyek az első keresztyének közül. Ezeket libellati és genuflectentes névvel jelöli meg a történelem. Ilyenek akadtak sokan a debreceniek közül és ezt meglehet érteni. Az iskolaszék és a presbyterium áthelyezné őket, fizetés javításokat elhalogathatná, drágasági pótlékot nem adna stb. Már pedig a debreceni tanítók sokkal szegényebb mint falusi kollégáik. 600 frton élnek itt ebben a drága városban, a hol még a lélegzet is pénzbe kerül. Hogy a tanítói testület behódolt a presbyteriumnak, azt természetesnek kell találni. Hogy azonban ez a behódolás úgy történt, hogy **Csurkát** elejtsék és hogy azt a pár derék embert ki szilárdan megállott, mint **Simon Istvánt**, ezt a 13 gyermekek apát nem fedezték és kiszolgáltatták, az már árnyat vet rájuk. **Simon Istvánt** a ki az érdemes tanítói karnak hitvallójává lett, nem is szabad elhagyni nekünk. Jó tanító, jeles író, kifogástalan ember, valódi kálvinista jellem. Tisztelettel kérelmezünk azért az érdekében a nagyérdemű debreceni iskolaszéknél, melynek elnöke a mi kedves barátunk **Szele György**. A **Csurka** érdekében azonban nincs mondani valónk semmi. Az ügy igaz volt, a miért harcolt; elbukott: ez a hős sorsa. Különben meg van az erkölcsi elégtétele. A hajdu megyei **Gönczi** kör dec. 28-iki tisztújító közgyűlésén elnökké választotta. Ez is ritka dolog a

mai szűk világban, valóságos álom. Akár csak annak a megvalósítása, hogy mi az egyházon belől a valódi érdemet jutalmazzuk, a nagy elvek szerint járjunk el és egymásban tanító a tanítót, pap a papot s mind a kettő egymást igazán megbecsüljék és támogassák.

— **Épülnek a kis magyar ref. egyházak.** Ismét egy szép jelével találkozunk az áldozatkésztségnek ott, hol a lelkek a mai kor önérdek hajhászó szellemét nem helyezték az önfeláldozó buzgóság felé t. i. az egyszerű falusi gyülekezetekben. Apából vesszük az értesítést, hogy Kató Gábor közsegi főbíró és neje Székely Eszter egy 2200 kor. értékű haranggal ajándékoztak meg egyházukat. A nemes példán felindulva a hívek önmegadóztatás utján egy másik harang öntetését és az új harangok vasalványozását határozták el, mely szintén 2200 koronára emelkedik. Ez önkéntes teherviselők között különösen kitűnik Varga Imre apai egyháztag, ki egymaga 400 koronát fizetett e célra. A husvét ünnepen, a feltámadás napján, már hirdetni fogják e harangok, hogy a protestáns áldozatkészseg nem halt ki, de sőt a Krisztus anyaszentegyháza iránti buzgó szerelem, ma is nemes tettekre hevíti a hívő lelkeket.

— **Az ausztriai protestánsok.** Nem csak mi nézünk aggódó szemekkel a bizonytalan jövő felé, osztrák testvereinknek is nehéz a helyzete. A Los von Rom mozgalmat lassítottak diadalom utjában az akadályok. Ezek pedig nem csak az állam vezetői részéről merültek fel, a kik valósággal üldöztek és perbe fogták a protestánsokat, megnehezítették a lelkesek beállítását, hanem a prot. egyháztanács és hivatalos szervezet vezetői részéről is jelentkeztek, a kiket a helyzet ismerők egyenesen szolgatalkuseggel vadolnak meg. Artott a mozgalomnak politikai jellege is, de legaggodalmasabb mégis az az aramlat, mely az ultramontan a középkori katolicizmus restaurását irta zaszlajára és joggal vagy jog nélkül a trón varomanyosára hivatkozik. Az ausztriai protestánsok ezért attól félnek, hogy Ferencz Ferdinand trónra leptével meg az eddigi vallás türelemnek s a meg megmaradt liberalizmusnak es szabad vizsgálódásnak is teljesen vége lesz és a protestantizmus a legnagyobb megpróbáltatásoknak néz elebe. Mindezekkel szemben tény, hogy a protestantizmus a legutolsó évtizedben több mint 40,000 lelekkel szaporodott, 200 új egyház alakult s templom épült. Ezek nem történhetek az isteni kegyelem nélkül. 500,000 lelek az evangéliomba megfogózva, ha lassan is, de folyvást erősödve egymással testvéri szentszövetségre lépve, batran megállanak meg akkor is, ha az üldözések újra megindulnának. Ez lehetetlen. Ez ami reménységünk is.

— **Új egyházi lap.** A mult esztendővel megszűnt az *Erdélyi Prot. Lap* s helyette Kolozsvárt egy másik lap alakult. Ez a lap, mint az erdélyi ref. egyházkerület hivatalos lapja ez év 1-étől „Református Szemle“ cím alatt fog megjelenni. A felelős szerkesztő továbbra is Nagy Karoly theologiai tanár, az eddigi szerkesztőkiadó, aki állandó munkatársaként Péter Karoly egyházkerületi titkárt, Kálmán János ref. koll. tanárt, egyházkerületi tanügyi előadót és Ravasz László theologiai tanárt nyerte meg.

— **Szuhay Benedek költeményei.** Ily cím alatt jelent meg a sajkápolnai ref. lelkész, s felsőborsodi egyh. megyei főjegyzőnek most az új évre egy kötet

verse 263 lapon a költő arcképével. Kötetét a szerző egykori kedves tanítványának, Bárczay Ferenczné szül. Szathmáry Király Ida urhölgynek, a magyar nyelv és irodalom lelkes pártfogójának ajánlotta. A terjedelmes könyv, mely már a jeles költőpápnak második verses köteté, valóban sok szép költeményt foglal magában a következő csoportok szerint: Isten, Haza, Emberszeretet, Természet, Vegyes, Család, Tompa, Szász Károly és Gerő s mások után, a most élő Szabolcska mellett Szuhay egyik ékesszavu lantosa a magyar ref. papi karnak. Költeményei tartalomában és alakban egyaránt megkapók. Nem a divatos hóbortot követi, hanem a régi nagyok utján jár, egyik-másik dalában szinte a Tompa hangja és szelleme szólal meg. Aki szereti a szépet, a jót, az Istent, az embert, a hazát, a családot mindazt, ami itt e földön szent, kedves és boldogító, s aki egy szép költői lélek karjain enyhületet, vigasztalást, megnyugvást, békét, örömet, vagy lelkesedést, magas és nagy célokért való küzdelemre ösztönt, erőt akar nyerni — az mulhatlanul szerezze meg a Szuhay Benedek költeményeit, melyeknek nemes szelleme, tiszta erkölcsi világa a mai romlott és feslett korban olyan, mint a kies Oázis a borzasztó Szahara sivatagban. Nem lehet eléggé ajánlanunk olvasóinknak ezt a kötetet. Aki csak teheti, vegye meg! A biblián, énekes és imádságos könyveken kívül szebbre jobbra, hasznosabbra alig adhatja pénzét. A nagyon csinosan kiállított könyv ára kötetlenül 3 kor. s diszes kötésben 4 korona. Megrendelhető a szerzőnél Sajókápolnán (Borsodm. u. p. Sajószentpéter.)

— **A kath. papok kongruája.** A mult évi december 19-én Vaszary hercegprímás elnöklésével tartott püspöki konferencia — egy öttagu bizottságot küldött ki, abból a célból, hogy a vallás- és közoktatásügyi miniszterrel a kongrua ügyében szóbeli tárgyalást folytasson. Ez a bizottság a folyó évi január hónap végén tartandó újabb püspöki konferencián fog beszámolni működéséről, mire azután a püspöki értekezlet meg fogja szövegezni a katolikus püspöki kar végleges memorandumát, melyet a kongrua ügyében a vallás és közoktatásügyi miniszterhez intéznek. A katolikus kongruát épp olyan alapon fogják rendezni, mint az annak idején a református és görög keleti felekezeteknél történt. A katolikus lelkészek legkisebb fizetése 1600 korona, a káplánoké 800 korona lesz. Apponyi Albert gróf vallás- és közoktatásügyi miniszter a kongrua rendezésére vonatkozó törvényjavaslatot február végén, vagy legkésőbb március elején szándékozik a törvényhozás elé terjeszteni. A kongruához a főpapság is hozzájárul de hogy milyen összeggel azt még nem tudjuk. Arra pedig, hogy a nőtlen kath. papnak is éppen annyit adnak, mint a családos ref. papnak, — azt mondjuk, hogy nem igazság.

— **Államsegély a prot. egyházaknak.** A képviselőház pénzügyi bizottságában a költségvetés tárgyalásakor gr. Apponyi miniszter a következő kijelentéseket tette: A magyarországi két protestáns egyháznak a kormányhoz intézett emlékiratában előterjesztelt kérelmére hivatalba lépésem után egyik legelső feladatomból tűztem ki azt, az 1848: XX. t. c. szellemében végrehajtassék. Ennek eredménye gyanánt a magyarországi két protestáns egyház egyházi és iskolai szükségleteire és pedig első sorban az egyházi adózás rendezésére, illetőleg a hívők fej- és vagyoni adózásában mutatkozó túlterheltségnek megszüntetésére, az egyház közigazgatási költségeire, az országos lelkészi nyugdíjintézetek segélyezé-

sére : nevezetesen szükségleteik azon részének fedezésére, a melynek állami segélyezése a jelenlegi kultusz- és kulturális viszonyokhoz mérten, az 1848 : XX. t.-c. szelleméből következik, tárcám 1907 évi költségvetésében — az eddigi javadalmazásokon felül — 1,000,000 korona segély vétetett fel. További 1,000,000 korona lesz felveendő külön-külön az 1908. és 1909. évi költségvetésbe, úgy, hogy e címen a magyarországi két protestáns egyház az 1909. évtől kezdve már évenként 3,000,000 korona segélyt fog kapni. Ez az újabb, összesen évenként három millió korona államsegély intézményes biztosítását külön törvényben fogja nyerni, a mely a törvényszerű feltételeken kívül tartalmazni fogja azt a biztosítást is, hogy ennek az újabb államsegélynek megadásával a nevezett egyházak számára az 1904. évi költségvetésbe „Egyházak segélyezése“ címen felvett kiadási tételek a törvényhozás által a jövőben leszállítatni nem fognak. Nagyon helyesen, de nekünk nem csak törvényben biztosított alamizsna kell, hanem a vallásügyenlőségnek és viszonzásának megfelelő törvényes és jogos illetmény s nem évi 3, hanem 17 millió korona.

— „Békeség“-é, vagy pedig „békesség“?

Mert hogy az én tisztelt barátom, — e lap felelős szerkesztője számára hiába dőlt el a kérdés ! A dolog nem éppen olyan könnyen megy s ha eddigi szokásától eltérőleg, a jövőben a 2 s-esek közé számlálja is magát, én ő utána nem megyek, mert nem mehetek ; hanem ezennel tisztelettel bejelentem, hogy mint karácsonyi pántensemben tettem, én egyelőre még mindig kénytelen vagyok ezután is „békeséget“ irni ! Az Iliász fényesnevű fordítójától, a „Gyalogösvény“ és „Szederindák“ aranytollu írójától pedig ezer bocsánatot kell kérnem ezért az ártatlan feleselésért. — Nevemen nevezve, provokálva lettem. Nem hallgathatok. Hiszen Schakespear szerint a hallgatás csak a koros leányban és a füstölt marhanyelvben szép. S most a jó öreg Dugonicsal szólva : „turóra szarka . . . turóra“ ! Ezelőtt éppen 30 esztendővel, mint fiatal teológus, a nagy Lugossy József lábainál ültem s egy januáriusi estvén, az akkori Bárány-utcában a Bodó Sámuel házában (itt volt a Lugossy magán lakása !) áhitattal szivtam magamba a hindu epika Lótusz virágokról lopott balzsamos illatát. S a titkos szánszkrit szöveg magyarázása közben egyszer csak elkezd a „Mester“ szokása szerint extravagálni. A vidharbai király-leány udvarából hirtelen a magyar helyesírás mesgyéjére csap át s keményen leszólja a „mennyi“-nek 2 n és y-nal való írását. (Az akadémia orthográfiaja !) „Van a magyarban, — ugymond, — egy meglehetősen feledésbe ment melléknévi képző : „nyi“ (tengernyi, arasznyi, maroknyi stb.) A kérdéses szóban ez van összekapcsolva a „mi“ kérdő névmással. Azért, aki magyarul tud, azt a szót egy „n“ és egy „y“-nal írja.“ (Minyi = menyői). Előtte a magyarázat annyira világosnak és természetesennek látszott, hogy attól kezdve én is

„menyi“-t irtam következetesen, — és az én tanárain írásbeli dolgozataimban a „menyi“-t mindig megveresplajbászolták (bocsánat a merész szóképzésért !) következetesen. Végre is zavarba jöttem s ma sem mernék esküt tenni rá, hogy a 2 vagy egy „n“-ben van-e az igazság ? Nagy időközön át ilyenforma helyzetben voltam a „békeség“ írására nézve is. Azt tudtam, hogy az az ördögös „ság“ „ség“ képző a magyarban a legtöbbször melléknévből farag főnevet ; (szelidség, jámborság, magasság stb.) feltehettem tehát, hogy a „békeség“ szóban is a „békés“ melléknév a gyök s a kérdéses főnév ebből származván, feltétlenül 2 s-sel irandó. De később beláttam, hogy nem jó uton járok, mert a „ság“, „ség“ képző nemcsak melléknévből képez főnevet (a fenti példák), hanem főnévből is (emberiség, hegység, barátság stb.); határozóból is (közelség, felség, távolság, tulság stb.) sőt igéből is akárhányszor (vétség, költség, mentség stb.) Azt is észrevettem, hogy az a főnév, a mely „ság“ „ség“ képzővel főnévből áll elő, rendszeren gyűjtő (kollektív) fogalmat fejez ki (bírótság, papság, katonaság stb.) s ezzel vége lett rám nézve a bizonytalanságnak ! A „békeség“-hez is a kollektív fogalmaknak ilyen kategóriája tartozik, amit azonban a magyar embernek könnyebb megérezni, mint kimagyarázni. Tehát : a „békeség“ gyökere „a béke“ s hozzá kapcsolván a „ség“ képzőt, lesz : „békeség“ ! Egy s-sel, úgy amint írom. Ime tehát a magam lábán járok ; nem „a sajtóbeli nyelvrontókat követem.“ Isten ments ! Jól tudják a hozzám közel állók, hogy ezekkel szemben majd olyan rigorozus vagyok, mint tudós Baksay püspök uram ; mert én a Baksay által aposztrofált nyelvrontók számára ma is kész volnék felállítani minden faluházán sőt a székes főváros illetékes palotáiban is . . . nem ugyan a nyaktilót, hanem azt a bizonyos kemény fából faragott négylábu alkalmazhatóságot, amit hajdanában a sárréti (Bihar) magyar paraszt „finánc-forspontnak“ nevezett . . . ! „Békeség“ a „békesség“-szeretőkkel ! Debrecen, 1908. január 9. Eröss Lajos.

* * *

A fentebbiekre nekem jámbor szerkesztőnek, vagy Bálint Gábor szerint „törlejtőnek“ is van egy kevés szavam. Elsőben meghajtom kérvémet az én Eröss Lajos barátom előtt, ki mint grammaticus is, félelmetes s kinek a mai tudomány szempontjából igaza van. De másodsorban arról a hitemről is bizonyosságot teszek, hogy ha a grammatikusokra lett volna bízva, nem is beszélénk ma már magyarul. Magyarul azért beszélünk csak, mert a nép magyarnak maradt, ez a nép pedig kettős mássalhangzót ejt több

szavunkban, ott is a hol ennek okát nem is tudja adni még a tudomány, így mondja ezt is: hogy békesség és nem békeség. Különböztetnem átadom a szót a mi kedves Baksay bátyánknak.

— **Szavazatbontás.** A nagybányai ref. egyházmegyében egy papi tanácsbírói és két tanítói képviselői állás megüresedvén, az egyes egyházak által beadott szavazatokat december 28-án bontotta fel az erre kiküldött bizottság Szél György esperes elnöklete alatt Avasujvárosban. Tanácsshiroságra 39 érvényes szavazat közül Hajdu Albert, udvarii lelkész 10, Kálmán Sándor, hiripi és Tóth Dániel, kolcsi lelkész 8—8, Magos Ferenc 4, Joó Kálmán 5, Papolczky Zoltán 2, Soltész Elemér és Nagy Lajos 1—1 szavazatot kapott, s így Hajdu Kálmán és Tóth között új választás lesz. Tanítói képviselőre 40 érvényes szavazat közül 33 Fábian Istvánra esett s ő egyik képviselőül megválasztott, Kádár Károly, egri tanító 8, Maák Lajos, berendi 6, Katona Zoltán, méhteleki 5, Csonka János és Imre Károly 2—2 szavazatot kapott, többen csak 1-et 1-et. A másik képviselőre tehát Kádár Károly és Hajdu Ambrus között újra szavazni kell.

— **Kimutatás a főiskolai kórház és ambulancia beteg forgalmáról** mult év december havában. — A főiskolai kórházban fekvő beteg volt: 8 akadémiai hallgató, 10 gymnasiumi- és 10 tanítóképezdei tanuló, összesen 28. — Járóbetegrendelésen jelentkezett, illetőleg kezeltetett 19 akadémiai hallgató, 52 gymnasiumi- és 32 tanítóképezdei tanuló, összesen 103. — A főiskolai kórházból a városi közkórház sebészeti osztályára áttétetett 2 tanítóképezdei tanuló. Debrecen, 1907. dec. 30-án. — Dr. Trocsányi Béla, főiskolai orvos.

— **A „Vasárnapi Ujság“** január 12-iki száma érdekes újdonsággal szolgál az olvasónak; Mikszáth Kálmán új rovatot kezd benne „Maguktól lett novellák“ cím alatt, melyben aktuális eseteket dolgoz fel az ő páratlan művészi formájában. Egyebekben is bőséges és magas színvonalu szépirodalmi olvasmányt nyújt e szám Rákosi Viktor új regényével, Szemere György elbeszélésével, Juhász Gyula és Haraszthy Lajos verseivel, Fogazzaro, a híres olasz író regényével. Közli ezenkívül Petőfi most előkerült két kiadatlan költeményét s előszavát, valamint a költő kézírását facsimilében. Egyéb közlemények: képsorozat s cikk a honvéd menházzról, képek a kisjenői vadászatról, Zombory Lajos festményeinek kiállításáról, a Szapáry-palota égerséről, a középiskolai tanárok kongresszusáról, az újví malacvásárról, tárcacikk a hétről s a rendes heti rovatok: Irodalom és művészet. Közintézetek s egyletek. Sakkjáték. Képtalány. Egyvelek stb. „Vasárnapi Ujság“ előfizetési ára negyedévre 4 korona, a „Világkrónika“val együtt 4 korona 80 fillér. Megrendelhető a „Vasárnapi Ujság“ kiadóhivatalában (Budapest, IV. Egyetem-u. 4. szám.) Ugyanitt megrendelhető a „Képes-Néplap“ a legolcsóbb ujság a magyar nép számára, félévre 2 korona 40 fillér.

Kongrua-hirdetés.

Az 1908. január-juniusi félére a következő lelkesi fizetésekiegészítő illetmények vannak utalványozva, u. m.:

Abádszalók 234 k. 43 f. Adorján 478 k. 16 f. Ajak 610 k. 68 f. Albis 261 k. 32 f. Amac 383 k. 44 f. Anacs 416 k. 26 f. Angyalos 335 k. 88 f. Ant 146 k. 24 f. Apa 272 k. 92 f. Apagy 401 k. 48 f. Apátke-resztur 606 k. 31 f. Aranyosmedgyes 201 k. 77 f. Árpád 127 k. 08 f. Ártánd 35 k. 85 f. Asztély 301 k. 81 f. Atya 335 k. 61 f. Bábony 280 k. 10 f. Bács-aranyos 458 k. 92 f. Badaló 133 k. 88 f. Bajj 185 k. 17 f. Báka 437 k. 40 f. Balazsér 540 k. 71 f. Balsa 110 k. 74 f. Bályok 218 k. 21 f. Gádosor 402 k. 90 f. Barabás 46 korona 66 fillér. Barkaszó, Batiz 447 k. 47 f. Bátor 161 k. 28 f. Belsőszőlő 398 k. 72 f. Belényes 218 k. 65 f. Belényesujlak 303 k. 85 f. Bene 433 k. 35 f. Benk 457 k. 09 f. Bere 453 k. 93 f. Beregyfalva 145 k. 74 f. Beregszász végardó 411 k. 19 f. Berencs 115 k. 54 f. Berettyószentmárton 400 k. 46 f. Berkesz 314 k. 40 f. Besenyőd 442 k. 76 f. Beszterec 532 k. 63 f. Bezdéd 366 k. 03 f. Biharfelegyháza 257 k. 94 f. Bilke 604 k. 57 f. Bogát 298 k. 67 f. Barossebes 337 k. 67 f. Borzova 589 k. 69 f. Borzsova 467 k. 45 f. Bótrágy 49 k. 78 f. Bökény 506 k. 65 f. Bulcsu 409 k. 45 f. Cégénydányád 475 k. 35 f. Csahole 275 k. 34 f. Csaroda 140 k. 48 f. Császló 480 k. 11 f. Csátár 207 k. 81 f. Csécsé 509 k. 33 f. Csenger 209 k. 89 f. Csengerujfalva 332 k. 52 f. Csepe 486 k. 60 f. Cserepeskenéz 481 k. 88 f. Csermő 413 k. 05 f. Csokaly 297 k. 30 f. Csomaköz 226 k. 03 f. Csorvás 324 k. 27 f. Dabólc 378 k. 24 f. Dancsháza 226 k. 84 f. Dara 314 k. 82 f. Darnó 486 k. 18 f. Daróc 172 k. 41 f. Darvas 267 k. 95 f. Déda 385 k. 85 f. Demecser 348 k. 57 f. Dengeleg 466 k. 35 f. Dobra 157 k. 52 f. Dolha 386 k. 45 f. Domahida 499 k. 22 f. Egri 409 k. 65 f. Élesd 195 k. 13 f. Encsencs 252 k. 73 f. Eperjeske 410 k. 46 f. Éradony 354 k. 07 f. Érendréd 179 k. 98 f. Érkeserű 239 k. 45 f. Érkörtvélyes 327 k. 52 f. Érolasz 437 k. 33 f. Értarcsa 439 k. 73 f. Erdőgyarak 122 k. 77 f. Fábianháza 227 k. 33 f. Fancsika 1907. szept. 28-tól 1908. jun. 30-áig 688 k. 61 f. Feketeadó 358 k. 99 f. Feketetót 366 k. 78 f. Feketepatak 292 k. 34 f. Felsőábrány 473 k. 11 f. Felsőjózsa 119 k. 05 f. Fenes 1907. szept. 15-től 1908. jun. 30-ig 297 k. 86 f. Fényeslitke 159 k. 86 f. Fertőszalmás 256 k. 81 f. Forgolány 464 k. 67 f. Fornos 328 k. 54 f. Fugyi 367 k. 37 f. Fugyivásárhely 326 k. 73 f. Fülesd 263 k. 05 f. Fülöpös 359 k. 83 f. Fülöpösdaróc 467 k. 11 f. Gáborján 199 k. 07 f. Gacsály 263 k. 23 f. Gálospetri 376 k. 20 f. Garhole 544 k. 90 f. Gebe 398 k. 95 f. Géberjén 465 k. 36 f. Gelse 536 k. 68 f. Gelénes 204 k. 64 f. Gemzse 429 k. 50 f. Gencs 381 k. 46 f. Géres 271 k. 90 f. Geszteréd 278 k. 76 f. Gödényháza 480 k. 93 f. Gulács 134 k. 57 f. Gut 252 k. 01 f. Gyorok 267 k. 37 f. Györtelek 277 k. 37 f. Gyula 245 k. 06 f. Gyulaháza 152 k. 96 f. Gyulaj 267 k. 35 f. Gyulavári 129 k. 05 f. Gyügye 435 k. 25 f. Gyüre 430 k. 89 f. Hajdudorog 389 k. 40 f. Hahai 334 k. 33 f. Harangláb 368 k. 36 f. Hegyközkovácsi 353 k. 46 f. Hegyközpályi 279 k. Hegyközzáldobágy 351 k. 75 f. Hegyközzentimre 114 k. 56 f. Hegyközzentmiklós 147 k. 80 f. Hegyközüjlak 292 k. 25 f. Hermánszeg 344 k. 17 f. Hertelendifalva 354 k. 28 f. Hetyen 188 k. 40 f. Hirip 258 k. 94 f. Hodász 415 k. 74 f. Homok 524 k. 37 f. Ibrony 345 k. 87 f. Ilk 432 k. 61 f. Iriny 498 k. 64 f. Istvándi 336 k. 44 f. Izsnyéte 133 k. 31 f. Jákóhodos 101 k. 15 f. Jánd 199 k. 83. Jármí 413 k. 63 f. Józsefháza 337 k. 03 f. Kajdanó 534 k. 68 f. Kakszentmárton 349 k. 98 f. Kallósemjén 466 k. 85 f.

Kaplony 464 k. 56 f. Kántorjánosi 154 k. 32 f. Kanyár 175 k., Kárasz 324 k. 16 f, Kék 362 k. 11 f, Kékese 341 k. 37 f, Kér 276 k. 60 f, Kérsemjén 429 k. 06 f, Kisbégány 286 k. 17 f, Kétz 458 k. 22 f, Kigyós 168 k. 19 f, Királydaróc 1907-ré 36 k. 17 f, 1908. jan.—dec. 442 k. 33 f. = 478 k. 50 f, Kishódos 432 k. 77 f, Kisjenő 371 k. 38 f, Kiskereki 146 k. 03 f, Kisköles 229 k. 91 f, Kisléta 366 k. 24 f, Kislónya 278 k. 63 f, Kismajtény 254 k. 72 f, Kismarja 313 k. 23 f, Kismanény 331 k. 66 f, Kispeléske 525 k. 55 f, Kisszántó 383 k. 03 f, Kiszsekeres 396 k. 66 f, Kisvarsány 295 k. 80 f, Klopódia 262 k. 10 f, Kóly 388 k. 19 f, Komlódtótfalu 414 k. 83 f, Komoró 468 k. 16 f, Kopócsapáti 545 k. 51 f, Kótaj 317 k. 99 f, Köbölkut 348 k. 48 f, Kőlcse 1907. okt. 1-től 1908. jun. 30-ig 579 k. 15 f, Kőmörö 352 k. 14 f, Körösszegapáti 297 k. 61 f, Kőszegremete 267 k. 24 f, Kunágota 114 k. 25 f, Kuncsorba 496 k. 87 f, Laskod 338 k. 27 f, Lázári 335 k. 84 f, Less 548 k. 82 f, Lorántháza 313 k. 72 f, Lövé 509 k. 32 f, Lövépetri 443 k. 51 f, Lugos 496 k., Macsola 488 k. 61 f, Magosliget 473 k. 39 f, Magyarhomoróg 55 k. 48 f, Magyarkakucs 421 k. 83 f, Majtis 417 k. 10 f, Makkorjánosi 399 k. 32 f, Mánd 521 k. 29 f, Mándok 345 k. 36 f, Márokpapi 409 k. 72 f, Mártonfalva 517 k. 35 f, Matolcs 374 k. 94 f, Matyus 513 k. 04 f, Méhtelek 432 k. 95 f, Mérk 337 k. 78 f, Mezőtelegd 349 k. 33 f, Mezőtelki 316 k. 08 f, Mezővári 220 k. 93 f, Micske 370 k. 71 f, Mihálydi 495 k. 49 f, Mikola 159 k. 99 f, Milota 318 k. 94 f, Misztótfalu 391 k. 90 f, Mogyorós 411 k. 55 f, Monostorpályi 162 k. 45 f, Munkács 116 k. 98 f, Nábrád 311 k. 23 f, Nyagy 305 k. 17 f, Nagybégány 447 k. 69 f, Nagydobos 286 k. 30 f, Nagygéc 424 k. 75 f, Nagyhodos 490 k. 86 f, Nagykolcs 336 k. 03 f, Nagymajlát 342 k. 54 f, Nagymuzsaly 286 k. 48 f, Nagyszántó 329 k. 77 f, Nagyszekeres 411 k. 40 f, Nagytarna 476 k. 66 f, Nagyvarsány 368 k. 27 f, Nagyfalva 60 k. 55 f, Neveltenfalva 370 k. 70 f, Nyiracsád 525 k. 27 f, Nyirbogdány 412 k. 88 f, Nyirmada 268 k. 73 f, Nyírmegyes 103 k. 80 f, Nyüved 293 k. 29 f, Ófeherto 365 k. 25 f, Ópályi 446 k. 52 f, Ombod 207 k. 36 f, Oros 440 k. 42 f, Ottomány 167 k. 16 f, Óvári 148 k. 37 f, Ór 354 k. 24 f, Mezőladány 473 k. 76 f, Örvénd 271 k. 23 f, Pankota 266 k. 68 f, Panyola 102 k. 53 f, Pap 418 k. 03 f, Papos 554 k. 31 f, Parasznya 553 k. 10 f, Patóháza 431 k. 53 f, Pelbárhida 397 k. 40 f, Penyige 439 k. 24 f, Petnehaza 578 k. 12 f, Peterfalva 502 k. 10 f, Szentpéterszeg 136 k. 97 f, Pettyén 382 k. 87 f, Piricse 425 k. 65 f, Piskolt 294 k. 01 f, Pocsaj 15 k. 12 f, Poklos-telek 290 k. 47 f, Pósalaka 424 k. 77 f, Pusztadaróc 479 k. 84 f, Pusztatold 296 k. 81 f, P.-ujlak 439 k. 99 f, Rad 476 k. 15 f, R.-ujfalva 172 k. 67 f, R.-falva 519 k. 34 f, Ramocsaháza 457 k. 64 f, Rápolt 493 k. Remete 422 k. 12 f, Resicabánya 495 k. 06 f, Riese 435 k. 89 f, Rohod 318 k. 75 f, Rózsaly 536 k. 90 f, Sálánk 114 k. 89 f, Békéssimson 503 k. 33 f, Sáp 85 k. 50 f, Sáránd 23 k. 96 f, Sarfádkeresztur 293 k. 90 f, Sárköz 451 k. 19 f, Sárközujlak 561 k. 24 f, Sárosoroszi 393 k. 72 f, Sényő 459 k. 83 f, Sima 1907 aug. 4-től 1908. jun. 30-ig 789 k. 37 f, Siter 98 k. 16 f, Som 151 k. 47 f, Soukád 126 k. 69 f, Sonkolyos 469 k. 42 f, Surány 482 k. 07 fillér, Szabolcs 1907. okt. 10-től 1908. jun. 30-ig 539 k. 88 f, Szakal 399 k. 55 f, Szakoly 468 k. 63 f, Szamosbecs 345 k. 90 f, Szamosdob 286 k. 61 f, Szamoskóród 512 k. 06 f, Szamosujlak 423 k. 48 f,

Szaniszló 412 k. 72 f, Szárazberek 340 k. 50 f, Székely 400 k. 13 f, Szemlak 247 k. 92 f, Szentjános 158 k. 59 f, Szentjobb 392 k. 23 f, Szentlányfalva 328 k. 18 f, Szentmiklós (kraszna) 515 k. 43 f, Széplak 423 k. 54 f, Szerep 140 k. 44 f, Szkulya 423 k. 59 f, Tákos 338 k. 87 f, Tamásváralja 381 k. 92 f, Tamásda 317 k. 22 f, Tass 410 k. 70 f, Tatárfalva 443 k. 47 f, Tekeháza 435 k. 65 f, Tét 340 k. 60 f, Tiszaadony 205 k. 62 f, Tiszabecs 98 k. 56 f, Tiszaeszlár 170 k. 63 f, Tiszakeresztur 510 k. 70 f, Tiszakóród 307 k. 59 f, Tiszakürt 68 k. 17 f, Tiszalök 206 k. 25 f, Tiszapolgár 248 k. 72 f, Tiszaszalka 177 k. 88 f, Tiszaug 232 k. 20 f, Tiszaujhely 559 k. 40 f, Tiszaujlak 1907 nov. 9-től 1908 jun. 30-ig 502 k. 33 f, Tiszavid 242 k. 95 f, Tivadar (Bereg m.) 488 k. 57 f, Tornyospálca 289 k. 41 f, Tóti 529 k. 76 f, Tunyog 274 k. 51 f, Turterebes 388 k. 59 f, Tura 232 k. 76 f, Tuzsér 376 k. 81 f, Tiszaszentmárton 370 k. 15 f, Udvari 404 k. 09 f, Ujfehértó 167 k. 20 f, Ujléta 345 k. 47 f, Uszka 426 k. 43 f, Vaja 271 93 f, Vajda 168 k. 37 f, Vámfalva 302 k. 84 f, Vámosatya 181 k. 51 f, Vámosoroszi 339 k. 91 f, Váncsod 231 k. 56 f, Vedresábrány 592 k. 23 f, Vencsellő 220 k. 85 f, Verbóc 410 k. 99 f, Vértes 288 k. 21 f, Vetés 239 k. 37 f, Vitka 221 k. Zápszony 149 k. 64 f, Zsádány (Bihar) 158 k. 20 f, Zsáka 70 k. 35 f, Zsarolyán 598 k. 06 f.

Felkérem a felsorolt egyházközségek lelkészeit, hogy a megküldött minta szerint kiállítandó, szabályszerűen felbélyegzendő nyugtáikat kifizetés végett sziveskedjenek beküldeni a tiszántuli ref. egyházkerület pénztári hivatalának címére.

Debrecen 1908 január 8.

Rózsa Sándor,
egyházker. pénztárnok.

Pályázat.

A máramarosugocsi egyházmegyébe kebelezett tivadari lelkészi állomásra.

Javadalmazás : mely készpénzből, földhaszonélvezetből, legeltetési jogból és terményből áll hatóságilag 648 kor. 49 fillerre van értékelve, melyhez 950 kor. 58 fillér fizeteskiegészítés járul.

Megváltás tárgyát ez alkalommal semmi sem képezi.

A pályázati kérvények a II t. c. 16 §-ának 3-ik pontjában meghatározott módon 1908 január 31-ik napján Szikszay Zoltán espereshez Máramarosszigetre küldendők.

A megválasztott lelkész hivatalát a választás jogöröre emelkedése után azonnal köteles elfoglalni.

Kelt Debrecen 1908 január 2-án.

A püspök helyett.
Dicsőfi J.
egyh. ker. főjegyző.

Pályázat.

A garbolci ref. lelkészi állomására pályázat nyitattik. Javadalom — lakás és kerten kívül — föld, ter-

mény, fa és szénában — hivatalos megállapítás szerint 763 k. 68, állami kifizetés 1089 k. 81 f.

Pályázati kérvények febr. hó 3-ig Széll György espereshez (Avasujváros Szatmár m.) küldendők. Az állás azonnal elfoglalandó.

Debrecen 1908 január 9.

A püspök helyett,

Dicsőfi József
egyh. ker. főjegyző.

Pályázat.

A hevesnagykunsági egyházmegyébe kebeleztetett mezőturi egyik rendes lelkészi állásra.

Javadalom: 1-ször 101 kat. hold és 816 négyszögöl föld használata 2600 koronáért. 2. Oprekerti mintegy 600 négyszögöl föld használata 12 koronáért. 3. Készpénz 184 korona. 4. Terményár 960 kor. 5. Stóla váltáság 600 kor. 6. Temetési és kiadványozási stóla az egyh. ker. szabvány szerint. 7. Hat öl tűzifa természetben. 8. Lakás természetben. 9. A lelkészi földek adóját az egyház fizeti.

A pályázati kérvények az E. T. II. t. c. 18. §. értelmében is kellőképen felszerelve 1908. év Febr. 3-ik napjára György Lajos espereshez küldendők be (Kenderes Jásznagykunszolnok megye)

A hivatal, a választás jogerőre emelkedése után azonnal elfoglalandó. Megváltandó beruházás nincs.

Jegyzet. A lakás kérdésének eldőlteig lakbérül 800 korona fizettetik az egyház pénztárából; a stóla váltáság a díjlevél megerősítésétől függ, kevesebb azonban nem lehet.

Debrecen, 1908. január 8.

a püspök helyett

Dicsőfi József
egyh. ker. főjegyző.

Pályázat

békésgyulai hitoktató s. lelkészi állásra.

Fizetés: 1200 k. havi előleges részletekben. Kötelességei: az áll. polgári leány, áll. el. fiu és leány és r. kath. főgymn. ez időszert 5 osztályában a hitant a törv. óraszámában tanítani s lelkész akadályoztatása esetén minden lelkészi teendőkből segédkezni.

Választása az egyháztanács által 3 évről 3 évre szól s mindkét részről 3 havi előleges felmondás költtetik. Pályázati határidő: jan. 28.

A pály. kérvények törvényesen felszerelve a gyulai (Békés m.) ref. lelk. hivatalhoz adandók be.

Az állás a választás megerősítése után azonnal elfoglalandó.

Ref. egyháztanács.

Pályázat.

A nagybányai ref. egyház segédlelkészi állomására pályázat hirdettetik.

Kötelesség: lelkészi teendőkben segédkezés és vallásitanítás gimnáziumban és polgári leányiskolában, ez időszert összesen heti 4 órán.

Fizetés: az egyház pénztárából 1200 korona; vallásitanításért óránként 50 korona, ugy, hogy ha az óraszám emelkedik, a jelenlegi 200 korona tiszteletdíj is arányosan nő. Stóla 80—100 korona.

Pályázóknak legalább I. lelkészképességi vizsgával kell birniok. Fölmondásra egy hónap kölcsönösen költtetik. Az állomás 1908. febr. 5-én elfoglalandó. Kérvény az egyháztanácsához címezve, január 25-ig alulírottához küldendő.

Nagybánya, 1908. jan. 6.

Soltész Elemér
ref. lelkész.

Pályázat férfi négyes karra.

A debreceni ref. főiskola Kövesdy János kegyes alapító végrendelete értelmében ebben az évben a következő feltételek mellett férfi négyes karra hirdet pályázatot:

1. A szöveg lehet hazafias, vagy lírikus tartalmu, magyar vers mértékü, az alapítók emlékünnepevény előadható legyen.

2. A pályamű vezérkönyv alakban férfi négyesre irandó, egy eredeti példányban és két másolatban adandó be. A szólamok külön kiírása szükségtelen. — Legyen dallamos, át komponált (nem versszakos), szabályos összhangzatu. (*Összhangosítást, esetleg zongora kísérettel a szerző maga köteles összeállítani.*) Nagyon nehéz ne legyen. Tenornál a-n felül, basszusnál f-nél alább ne terjedjen.

3. Zongora, vagy bármely zenekari kísérettel ellátott darabok is pályázhatnak, de kívánatos, hogy a férfikar kíséret nélkül is előadható legyen. — Magán énekrészek kerülendők.

4. A pályamű idegen kézzel írva, a szerző nevével jelölt levéllel ellátva 1908-ik év május 31-ik napjáig alólírott lakására küldendő, a jelölt levélben a szerző lakása és állása jelző, a jelölt a pályaműre is ráírandó.

5. A szerzőnek a pályamű-bírószág csak egy tagjával megismerttetése is a pályázók közül kizárást vonja maga után.

6. A pályadíj csak abszolút becsü s a ref. egyház tanainak megfelelő szövegre írott adatik ki.

7. A díjazott mű minden tekintetben a főisk. énekkar tulajdona marad.

8. Pályadíjak: a) 150 (Egyszázötven) kor., b) 100 (Egyszáz) kor., c) 50 (Ötven) korona, melyet a főisk. pénztár a jutalmazottaknak el fog küldeni.

9. Azon műveket, melyek pályadíjat nem nyertek, 1908-ik év július 1-től kezdve, a feladóvevény beküldése után alólírott azonnal visszaküldi, még azon eset-

ben is, ha a pályázat eredménye a jelzett időre a hirlapokban meg nem jelennek.

10. Utánnomást nem díjazunk.
Debrecen, 1908. január 1.

Mácsai Sándor
a főisk. énekkar vezető-tanár.

Pályázat.

A békésbányai református egyházmegye kebelében ujonnan szervezett *békéscsabai* ref. rendes lelkészi állásra.

Javadalom: 800 nyolcszáz korona fizetés, havi előleges részletekben, az egyház pénztárából. E fizetésnek évi 1600 egyezerhatszáz koronára leendő kiegészítése az állam pénztárából kérelmezett s ha onnan folyósítva lesz akkor jut a lelkész annak élvezéséhez. Lakás és szükséges hivatali helyiségek az egyház által építendő lelkész lakban, vagy a helyett évi 800, nyolcszáz korona, negyedévi előleges részletekben fizetve. Ez összegből azonban a lelkész nem csak lakást, de hivatalos irodát és a presbyteri gyűlések tartására s a konfirmatioi oktatás céljaira alkalmas helyiséget is bérelni és tartani tartozik. Ezen hivatalos helyiség fűtése világítása és rendbentartása a békéscsabai ref. egyház kötelessége, de joga van e kötelességet évi 100, egyszáz korona összegben megváltani. 100, egyszáz korona évi átalány a lelkészi iroda szükségleteire. A tiszántúli ref. egyházkerület által megállapított stóla illetmények.

Kötelesség: Mindennemű lelképásztori teendők végzése Békéscsabán és tartozékaiban. Jegyzet: Ideiglenesen és mindaddig míg a békéscsabai ref. egyház külön hitoktatói állást nem tud szervezni, a békéscsabai összes tanintézetekben a ref. növendékek hitoktatását teljesíteni köteles a lelkész, de a növendékektől külön hitoktatási díjat nem szedhet. Ellenben az egyház biztosít részére, hitoktatói működése tartamára, összesen 600, hatszáz korona tiszteletdíjjal.

A pályázati kérvények az E. T. II. t. c 19 §-a értelmében, kellőképen felszerelve, 1908 január 28-ik napjáig Dombi Lajos espereshez küldendő be (Gyula Békésmegyében.)

A hivatal, mihelyt a megválasztandó törvényesen megerősített, azonnal elfoglalandó.

Debrecen 1907. dec. 27.

A püspök helyett

Dicsőffi József,
egyh. ker. főjegyző.

A kongruás előfizetőkhez! Azokat, a kik a „kongruából“ szokták a Debr. Prot. Lap előfizetést teljesíteni, de állandó felhatalmazást még eddig nem adtak; tisztelettel kérjük, hogy az előfizetési díjak utalványozásáról elne felelkezzenek s a lappal szemben fent álló tartozásaik eiszámolására nézve meghatalmazást adjanak. A Deb. Prot. Lap kiadóhivatala.

Tartalom-jegyzék: Honnét, hová? Vándor. — A helyzet. Dr. Ferenczy Gyula. — Az Országos Protestáns Szövetség és a tanárok. Dr. Barcsa János. — Magyar közös bevásárló szövetkezet. Igazság és higgadtság. Dobó Sándor. — Külföld: Német egyházi szemle. Veres István. — Különlélek.

Felelősszerkesztő: *Dr. Ferenczy Gyula.*

A magyar védőegyesület 340—42. számú védőtáblái.

Erős takarékos konyha
tűzhelyek edények

mosó facsaró és mángorló

gépek raktára.

Sesztina Lajos

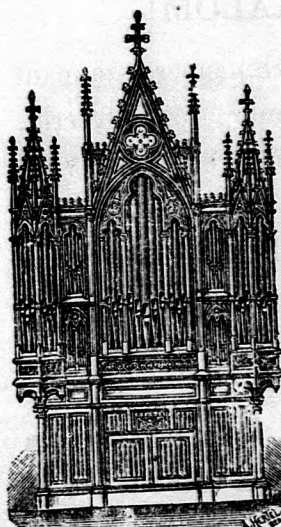
vaskereskedésében

DEBRECEN, Piac-u. 23

Orgona építészeti műterem DEBRECENBEN.

Darabos-utca 7. szám alatt (a Collégium mellett.)

Fennáll 1883. óta.

Készíték a mai kor legtökéletesebb vívmányai szerint bármily rendszerű s nagyságu új orgonákat, jótállás mellett. — Orgona építészetem fennállása alatt 193 ev. ref. egyháznak szolgáltam teljes megelégedésükre munkámmal, melyeknek jóságával, kiválóságával elértem azt, hogy minden évben növekszik a cégem iránti bizalom, melynek folytán a mult évben üzletemet gépekkel szereltem fel, hogy minden tekintetben a kor színvonalán álljak.

Elvállalok régi orgonák új szerkezetre való átalakítását áthelyezését, tisztítását és javítását, vagy évi gondozását mérsékelt áron. A nagytiszteletű és tekintetes egyházi előjáróság szives pártfogásába ajánlva továbbra is magamat teljes tisztelettel

Kerékgyártó István

orgona építő.

Amerikai Cottage-szivólegrendszerű harmoniumokat

valamint európai rendszer szerint
a legötcsőbban szállít

Pajkr Rezső és Társa

Budapest, VIII., József-körút 15. szám.

Pianók.

Ára 120 kor.-tól
fölfele. —
Részletfizetések
8 kor.-tól fölfele

Pianinók.

Képes árjegyzék
ingyen és bérn.
= 5 évi =
jótállás.

Pedálos-harmoniumok

mindkét rendszer szerint és minden nagyságban pontos
organaméretekkkel, templomok, szemináriumok részére és
mint gyakorló orgonák.

Tanerőknek külön százalék engedmény.

KEDVEZŐ ALKALOM!

4 és fél kiló (körülbelül 50 drb.) pipere-szappant
csekély 6 korona árért, liliomtej, rózsaglycerin,
orgona, ibolya, rezeda, jázmin és gyöngyvirá-
gokból szépen összeválogatva küld postautánvét-
tel **Auffenberg József Budapest, VII.,
Verseny-u. 6.**

Lukács Vilmos és Testvére

Hatvan-utca 5

Tető fedési vállalat Eternit aszbeszt cément
palával. Aszfalt lemezek egyszerű és kettős ragasztott
fedés Facement tetők készítése. Mindennemű beton
és cément munkák. Portland és román cément.

Telefon 308.

Orgona - Harmoniumok.

A gyönyörű hang, melyet a világhírű és elismert legjobb gyárt-
mányu amerikai rendszernek elmés szerkezete elővarázsol, ön-
magának zeng dícséretet. 65 forinttól minden árban kapható.

Első magyar — villamos erőre berendezett — hangszergyár.

Stowasser J. cs. és kir. udvari hangszergyáros, a
m. kir. zene-akadémia, színházak,
művészek stb. szállítója

BUDAPEST, II., Lánchid-utca 5.

Továbbá ajánlja saját gyárában készült, elismert legkiválóbb minő-
ségű összes húros-, vonós- és fuvó-hangszereit, szakértői és
feltétlenül szolid árak mellett.

Hangfokozó-gerenda

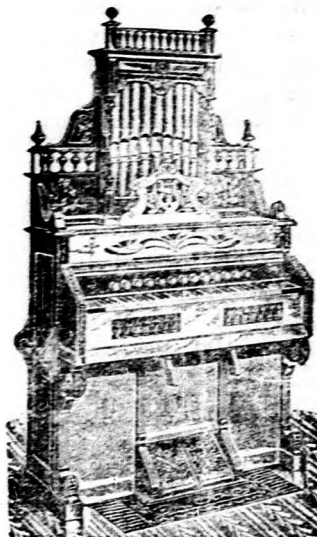
mely által bármely hegedű, gör-
donka beillesztése után sokkal
jobb, erősebb és lágyabb hangol-
nyer. (Biztos siker.) Hegedűbe
hangfokozó-gerenda 4 frt. Kezes-
ség minden egyes hangszernél.

Legnagyobb gyár és raktár.

Saját találmányu (Rákóczi) Tár-
ogató; általánosan elismert leg-
jobb, mely tökéletes solo hang-
szerré általam konstruáltatott is-
kolával 35 forinttól feljebb.

Az összes hangszerek javítása
különleges, szakszerű pontosság-
gal, jutányos árban; kezesség
minden egyes hangszernél. Ár-
jegyzék minden egyes hangszer-
ről külön, kivanatra bérmentve
küldetik.

— Kivitel nagyban és kicsinyben.

Alapított 1851-ben.

DÁVIDHÁZY KÁLMÁN

elsőrangú könyvkötészete és diszműves üzlete
DEBRECEN, Fűvészkert-utca 9.

Teljesen modern berendezésű üzlet. Megbízható s
kifogastalan munkát készít mindennemű könyvköté-
szeti, diszműcikkben és bőrmunkákban.

Ima-, Énekeskönyv s más *Egyházi műveket* töme-
ges mennyiségben, versenyképes kivitelben és *gyári áron*.

**Anyakönyveket, tartós jó kötésben
Szent Bibliát és emléklapokat
különleges diszkötésben jubil-
leumokra.**

Aranykönyvek egyházak számára mely jótékony
adományok nyilvántartására is alkalmas.

Kéziratok befoglalására táblákat, melyek a szöszéken
vagy temetéseknel előnyösen használhatók.

Iskolák számára térképek és táblázatok felhuzását
vásznonra vagy papírra és ezeken kívül még számos e-
szakba vágó munkát.

Szükséglet esetén bármely cikkre nézve azonnal szolgálak, —
számítások a különleges munkákhoz, — mint *Disztáblák, Emléki-
lap* és *aranykönyveken, rajzokkal, kívánat szeri: tí-
stylusban, levéltári műanyag artó fedeleke.*

Most jelent meg: nagy protestáns képes theologiai könyvjegyzékünk

melyben nemcsak a könyvek címei, hanem azoknak részletes tartalomjegyzéke is fel van sorolva.

Felhívjuk ezen a maga nemében páratlanul álló jegyzékre a nagytiszteletű lelkészi kar szives figyelmét, melyet kívánatra ingyen és bérmentve küldünk meg.

Ugyancsak megjelent:

A Debreceni Lelkésztár V. kötete ára 10.—
Jánosi Zoltán, Papi dolgozatok II. „ 6.—
Mitrovics Gyula „ II. „ 7.—
Csiky Lajos, Vasárnapi imádságok „ 7.—

HEGEDŰS ÉS SÁNDOR

protestáns irodalmi könyvkiadóhivatala.
Debrecenben.

Hajdumegyei Népbank

mint szövetkezet.

Hetedik évtársulatát 1907. január elsején nyitja meg melybe tagok már most is és az év folyamán bármikor beléphetnek.

Az intézet tagjainak száma rövid három évi fenállása alatt 2400-ra emelkedett, a kik 13,000 törzsbetétre több mint 580,000 koronát fizettek be, mely összeg az évtársulat tartama alatt 1.700,000 korona tőkének felel meg.

A vidéki tagok befizetését megkönnyítjük azáltal, hogy a pénz beküldésére postatakarékpénztári befizetési lapokat díjtalanul adunk.

A törzsbetétek eddig megállapíthatólag 6/-ot jövedelmeznek.

Kölcsönöket a hét bármelyik napján utólag fizetendő legolcsóbb kamat mellett folyósít.

Kölcsönöket a negyedik évtársulatra már most adunk. Minden 10 korona kölcsön heti 50 fillérjével visszafizethető, melyben a kamat is befoglaltatik, tehát külön kamatot nem kell fizetni.

Kölcsönöket adunk: 1. A befizetett összeg $\frac{9}{10}$ erejéig kezesség nélkül. 2. Kezességi kölcsönöket egy vagy több elfogadható kezes jótállása mellett, még azon esetben is, ha azok nem szövetkezési tagok. 3. Jelzálog kölcsönöket ingatlanokra való bekebelezés mellett. 4. Zálog kölcsönöket biztosítékul elfogadható értékekre.

Jelentkezések a negyedik évtársulatba való belépésre vagy kölcsön iránt, bármely nap délelőtt vagy délután az épület helyiségében Piac-utca 69. szám, az Ipar- és keresk. kamara épületében eszközölhetők.

Dr. Révi Nándor,
jogtanácsos.

Dr. Brukner Ernő,
elnök.

Ügyvezető választmány:

Dr. Ferenczy Gyula,
elnök.

Hegedüs Sándor.

Grósz Nagy Ferencz.

Löfkovits Arthur

— óras, ékszerész üzlete Debrecen, Piac-u. —

Egyházi készletek, keresztelő edények, urasztali poharak, tányérok,
kannák alkalmi ajándékok

nagy raktára.

A református egyházak szállítója.

Toronyórák

palota-, városházi-, gyári- és lak-tanya berendezését a legelőnyösebben eszközli

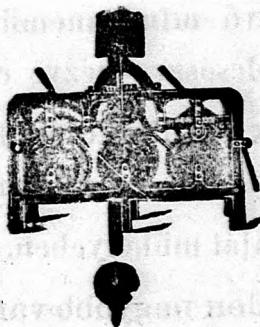
Mayer Károly utóda
Müller János
első magyar óragyár

= gőzerő berendezéssel =

Budapest, VII., Csömöri-u.

50. saját házban.

Képes árjegyzékek és költségvetések bérmentve.

Baktai EGRY FERENCZ

== harangöntő ==
Kis-Gejőcz, Ungmegye.

A milleniumi kiállításon kitüntetve.

Hódmezővásárhelyen 1904-ben
== arany oklevelet nyert. ==

Ajánlja
harangöntő
műhelyét.

mely a legrégebb és a legjobb hírnevű az országban Teljes szavatosság mellett szállít

harangokat

bárminő súlyban, nemetszőket feltétlenül visszavesz, a költségeket visszatéríti Árjegyzéket bérmentösen küld.

Nagyon sok előismerő irat.

Novotny Antal

harangöntőde és
vasharanglábgyár

Temesvár - Gyárváros.

Ajánlja magát több évi szavatolás mellett régi harangok újraöntésére, valamint új harangok és teljes harangcsoporthoz előre meghatározott hangok utáni elkészítésére. Különösen ajánlja saját találmányú új modern átlukasztott

harangjait

melyek felső részükön a hege-dűéhez hasonló S alakú nyílásokkal vannak ellátva és azért erősebb, terjedelmesebb és mélyebb hang-

guak, mint régi modoruak. Ily szerkezetű 327 kgos harang hangban egyenlő 461 kgos régi modoru haranggal. Ajánl továbbá fogatható vertvas-koronákkal, régi harangok lyetnekkel való újra szerelését és vertvas-harang állványokkal. Költségvetések és képes árlapok díjmentesen szolgáltatnak. -- Az 1896 orsz. kiállításon milleniumi nagy éremmel kitüntetve.

A „Neumann M.“ cég debreceni áruházáról.

NEUMANN M.

cs. és kir. udvari szállító

Debrecen. Fő-tér, a magy. kir. postával szemben.

Áruházában levő mindennemű öltönyök, színre, minőségre és olcsósgra nézve első helyen állanak.

Kizárólag csak a tulajdonát képező eredeti modelljeiszerint készült férfi- fiu- és gyermekruhák vannak raktáron.

Minden darab saját műhelyében, személyes felügyelete alatt készül.

Az ország minden nagyobb városaiban hatalmas fiók-telepek.

Alapítottatott 1845-ben.

Mérték szerint külön osztály

ALAPÍTOTTATOTT 1845-ben.

LELKÉSZEGYESÜLET

Az Orsz. Ref. Lelkész Egyesület hivatalos közlönye.

Ára külön küldve évi 5 korona. A lelkészegyesületi tagok a tagdíj fejében kapják.

Válasz nt. Révész esperes ur pontozataira.*

Luther Márton 1517 okt. 31-én a vittenbergi vártemplom ajtájára függesztette ki a maga 95 tételét, felszólítván mindeneket, hogy azok felől vele bárki akár előszóval akár írásban vitatkozásba bocsátkozzék.

Az abauji egyházmegye érdemes esperese a Sárospataki Ref. Lapok f. é. dec. 1-i számában tette közzé a maga 12 pontozatát, kijelentvén, hogy ha az azokban foglalt kérdésekre *alapos tárgyilagos és megnyugtató feleletet nyer, kész lesz eddig táplált „balvéleményei“ elhagyásával a „jobb“ véleményt elfogadni és követni.*

Nyilvános vitára való felhívás tehát ez is, épügy mint annak idején a Lutheré. De bizonyos különbség mégis van a két férfiui fellépése között. — Luther ugyanis mélyreható reformokat akart, a becsusztott visszaéléseket s tévelygő emberi vélekedéseket akarta az egyházból kiküszöbölni, Révész esperes ur ellenben állig gombolkozik a konzervativizmus köpönyegébe, s attól tartván, hogy valami új éltető, elevenítő, frissítő, légáram talál beférkőzni a hivatalos egyházi hatóságok zárt levegőjébe: a kálvini zsinat presbyteri egyház szervezet védelme címén — melyet valójában senki nem bánt, kél az O. R. L. E. ellen.

Mert tudni kell, hogy a Révész esperes ur pontozataiban feltett kérdések az O. R. L. E.-re vonatkoznak.

Hogy azért a nagytiszteletű ur pontozatainak az esetleges elhallgatás ne kölcsönözzön erőt, sulyt és nyomatókat, hadd adjam meg a én egyszerű ref. lelkész 12 pontra a következőkben lehetőleg röviden e feleletet.

1. Kérdés: *Megegyeztethető s a mi egyházi alkotmányunkkal a lelkészeknek egy szerves testületté alakulása?*

1. Felelet: A kálvinista zsinat presbyteri rendszerrel és egyházalkotmánnyal igenis megegyeztethető a lelkészeknek szerves testületté alakulása, így tehát egyháztársadalmi és egyházpolitikai kérdésekben való testületi állásfoglalása is. Mert a lelkészeknek, mint egy foglalkozásu egyéneknek szerves testületté tömörülése a zsinat presbyteri elven felépült egyházalkotmányt egyáltalán nem érinti, sőt a kettő egymás mellett jól meglehet. A paritás alapján szervezett fokozatos egyházi hatóságok képezik ugyanis az egyházkormányzásra, illetve törvényhozásra hivatott és jogosított egyházhatósági

* Többen fordultak hozzánk azért, hogy a *Debr. Prot. Lap* és a *Révész Kálmán* esperes ur közti vitát az O. R. L. E. ügyében a *Lelkész egyesületben* újra lenyomtassuk. Én e vitát teljesen lezártam tartom és csak történeti érdekből adom itt e cikket, mely a *Debr. Prot. Lap*-ba küldetett be, de a válasz megjelenése folytán ott már nem volt többé közölhető. Szerk.

szervezeteket. A lelkészek egyesülete ezek mellett csak mint azonos szakvégzettségű egyházi funkcionáriusok szaktestülete szerepel, melynek mint ilyennek a szakmája — hivatása körébe eső, vagy azzal közelebbi vagy távolabbi vonatkozásban álló dolgokkal való foglalkozás nemcsak természetes joga, de egyszersmind szívébe irt kötelessége is. Természetes joga eszerint a testületi véleménynyilvánítás is, mely azonban csak az illetékes egyházi hatóságok határozatai által emelkedhetik egyetemlegesen kötelező jogerőre.

Ezzel szemben az egyházkormányzásban résztvevő világiaknak külön szerves testületté tömörülése nem játszható ki jogosan és helytállón. Mert az egyházkormányzásban részvételhez való jogosultságukhoz egyöntetű, azonos szakképzettség nincsen kötve. A világi tanácsbírói állás (természetesen a papi tanácsbírói állás sem) nem szakpálya. Ahoz mint ilyenhez külön szakvégzettség nem szükséges. De a lelkészi hivatalhoz igen.

2. K. *Az O. R. L. E. alakulógyűlésén részt vett 500 lelkész mi jogon határozott a távol marad 1500 nevében?*

2. F. Az O. R. L. E. alakuló gyűlésén egybegyűlt 500 (helyesebben 527) lelkész nem a távolmaradt 1500 lelkésszel, tehát háromszoros többséggel szemben mondotta ki az egyesületbe lépés erkölcsi kötelezettségét. Mert az az 527 lelkész valójában hasonlíthatatlanul többnek felelt meg. Számos egyházmegye ugyanis küldöttek által volt ottan képviselve. S csak a tiszáninneri egyházközség 8 egyházmegyéje közül 6 egyházmegye képviseltette magát küldöttekkel. Ebben a 6 egyházmegyében nem volt benne az abauji, holott mint tudjuk az abauji lelkészek igen nagy része is szívvel-lelékkel hiva a lelkészek országos egyesülésének. A belépés erkölcsi kötelezettsége benne volt az előzetesen közzétett alapszabály — tervzetben is. S az egyes egyházmegyék lelkész-egyesületei e pont ismeretével választották meg s küldöttek el képviselőiket. — Így tudva a dolgokat, a jelenvoltakkal szemben háromszoros többségnek a szembeállításáról jogosultan szó sem lehet. Sőt nagy kérdés, lehet-e szó egyáltalán többség szembeállításáról. Mert bizonyára nem csak egy egyházmegye volt olyan amelynek O. R. L. E. barát lelkészei sem teljes számban jelen nem voltak, sem küldöttek által nem képviseltették magokat.

Kimondották pedig a jelenvoltak az egyesületbe lépés erkölcsi kötelezettségét annak a szolidaritásnak az elve és joga alapján, amely az egy szakmában foglalkozó, egy foglalkozásu egyének között az általok szolgálta ügy mennél sikeresebb szolgálata céljából nemcsak joggal feltételezhető, nemcsak szükséges, de erkölcsi szempontból a szó szoros értelmében megkövetelhető.

3. K. *Hogyan támaszkodik a „független“ O. R. L. E. az egyházmegyei lelkészegyesületekre?*

3. F. Az O. R. L. E. az egyházi hatóságoktól csak annyiban független, mint akár amelyre támaszkodik az egyházmegyei lelkészi egyesület. Önállólag, az egyházi hatóságos befolyásától menten nyilvánít véleményt a tárgyalás asztalára letett kérdésekben. De véleményének konsultatív votumának joghatályt csak az egyházi főhatóság határozata útján kíván kölcsönözni. Mint az e. m. telkészi egyesület nem egyházhatósági fokozat, vagy ha tetszik nem egyházhatóság: épügy nem akar az lenni az O. R. L. E. sem.

4. K. *Miért fordul az O. R. L. E. elnöke az esperesekhez?*

4. F. Az esperes is lelkész. Szavának azonban mint esperesnek különösebb súlya van. Ő ugyanis nemcsak hivatalánál, de legtöbbször szellemi fölényénél fogva is „primus inter pares“. Természetszerűleg legkívánatosabb tehát hogy az akciót az egyesület érdekében lehetőleg minden egyházmegyében az esperes vezesse.

5. K. *Mi jöjön tűz ki kérdéseket az O. R. L. E. elnöke az egyházmegyei lelkész egyesületek elé?*

5. F. Az O. R. L. E. az e. m. lelkészi egyesületekre támaszkodik. Csak természetes tehát, ha az O. R. L. E. elnöke véleménynyilvánítást provokál részükről olyan kérdésekben, melyek előreláthatólag az O. R. L. E.-nek is tanácskozási tárgyát fogják képezni. Egy hivatás ismerő, rátermett elnöknek ugyanis nemcsak joga de egyenesen kötelessége is, hogy a vezetése alatt álló egyesület részére tárgyalási anyagról gondoskodik, s az ügyet kellőképpen előkészítse.

6. K. *Mi gyakorlati eredménye lehet annak, ha e kérdéseket (nyugdíj, adóügy stb.) az egyh. m. lelkészi egyesület tárgyalják is?*

6. F. A nyugdíjintézet, adóügy kérdései lelk. értekezleti tárgyalásának még mindig lehet gyakorlati eredménye. Amint megváltoztatta ugyanis a konvent a nyugdíjtörvény tárgyában kiadott utasításának bizonyos pontjait, de még mindig hagyott benne sérelmes pontokat, a amint elfogadta az adóügyi bizottság ama javaslatát, amely szerint az állami egyenes adóba az általános jövedelmi pótdadó is beszámítandó, holott ennek a törvényben nyoma sincs: épenyug tehet még intézkedéseink újabb üdvös változtatásokat. Csak megfelelő módokról történjék gondoskodás! Csak kellően oktatott, helyes javaslat kerüljön a konvent elé!

És ami fő: a konvent a jobb vélemény elől ne zárkózzék el ridegen, s ne dugja be hallásra teremtett füleit.

7. K. *Vannak é az O. R. L. E.-nek titkos tagjai kiknek discretiót kellett igényt?*

7. F. Nem az O. R. L. E.-be belépő tagokkal szemben kell discretiót tartani, hanem azokkal a részben exponált állásban levő, különféle rendű, rangú és vallási előkelő férfiakkal szemben, akik az O. R. L. E. által kimondott, az 1848: XX. teikk betűszerinti végrehajtására irányuló törekvéssel, s ennek feltételét képező szekularizációt törekvésekkel szemben táplált rokonérzésüknek az Elnökségnél kifejezést adtak, de akik csak akkor hajlandók majd kilépni a nyilvánosság elé, ha majd nagyobb hullámokat ver a mozgalom.

8—9—10. K. *Alkotmányos eljárás é, hogy a nem O. R. L. E. barát egyházmegyékben a kisebbség külön lelkész egyesületet alkosson, nem lesz e ebből békéltenség ki erősíti meg e kisebbségi lelkész egyesületek alapszabályait?*

8—9—10. F. A külön lelkészi egyesület alakítása

oly egyházmegyékben, amelyekben a többség a csatlakozás ellen nyilatkoznék, nem pártütés akar lenni a többségi jog ellen. Csak azt célozza, hogy az O. R. L. E.-tel rokonszenvező kisebbség a kölcsönhatást azzal fenntarthassa. Az alapszabályban egyébként ez nincs benne. — Működését a meglévő e. m. lelk. értekezleti alapszabályok alapján folytathatná. Mindössze csak összeköttetést tartana fenn az O. R. L. E.-tel.

11. K. *Lehet-é a lelkészeknek feljebb valók tudta s beleegyezése nélkül egyházi egyesületet alakítani?*

11. F. A lelkészek csakolyan önálló jog és hatáskörrel felruházott funkcionáriusai egyházunknak, mint aminők a tanítók és tanárok a maguk hivatása körében Ha ezeknek szabad volt szakegyesületet alakítaniok az egyházi hatóságok tudta és beleegyezése nélkül, amint hogy semmit sem tudunk róla, hogy az Orsz. Ref. Tanító, — vagy Tanáregyesület megalakításához valamelyik egyházi hatóság beleegyezését kérték ki: miért ne volna szabad a lelkészeknek, mint amazoknál nem kisebb jogu egyházi tisztviselőknél a maguk szakegyesületét minden előzetes engedelem nélkül megalakítaniok? Miért volna e részben kisebb joga a lelkészeknek, mint a tanítónak?

12. K. *Megerősítheti é a belügyminiszter az egyház tudta nélkül az O. R. L. E. alapszabályait?*

12. F. E pont alatt azt a kérdést veti fel a pontozatok szerzője: A m. kir. belügyminiszter nem tartja-e szükségesnek az O. R. L. E. alapszabályait véleményadás végett a konventhez áttenni?

Azt biztatja, azt oktatgathatja ki mondván: Ime mutatok utat és módot, hogy ne légy kénytelen megerősíteni alapszabályait. — Mert a nt. ur biztosra veszi arra a konventnek a megerősítést nem ajánló véleményét! Minda kettő képtelenség. Az is hogy a miniszter az állam képviselője eljárásában jog szerint más fórumok kötelező véleményéhez legyen kötve, az is hogy a véleményezést, ha kéretik megne adná az egyház. Ha nem történik meg, kétségbeesetten kellene felkiáltanunk vége az egyesületi jognak s vége a szabad független magyar ref. egyháznak.

Miglész.

Sütő Kálmán.

Jegyzőkönyv

az Orsz. Ref. Lelkész egyesület sajtóügyi bizottságának 1907. év December hó 6-án Debrecenben tartott gyűléséről.

Jelen vannak: Dr. Baltazár Dezső elnöklete alatt: Dr. Tüdös István Dr. Ferenc Gyula, Szuhay Benedek lelkészi részről; Gróf Degenfeld József, György Endre világi részről. Jegyző Csia Kálmán.

1. sz. Elnök meleg és elismerő szavakban mond köszönetet a megjelent két világi férfinak: Gróf Degenfeld József és György Endre bizottsági tagoknak első sorban azért, hogy a világi részről ők voltak az elnök, a kik tultéve magukat az orsz. ref. lelkészegyesülettel szemben több oldalról táplált előítéleten, helyes és igaz világitásban állították egyesületünket a világ elé; másodsorban pedig e gyűlésen szíves megjelenésükért, mely által lehetővé tették, hogy a bizottságunk elé utalt óriási horderejű kérdés: a protestáns szövetség kezdeményezésének ügye, az ő magas lát-

körük, gazdag tapasztalataik és bölcsességük által is segítve körvonaloztassék s minden exkluzivitástól menten kerüljön a közbirálat asztalára, a gyakorlati megvalósítás útjára.

A megjelent bizottsági tagokat szívélyesen üdvözölve

a gyűlést megnyitja.

2. sz. Elnök előre bocsátván, hogy az orsz. ref. lelkészegyesület választmánya az országos protestáns szövetség előkészítésének ügyét, azon okból, hogy ez ügyet vezetni és tovább érlelni a lelkészek és világiakból alkotott sajtóügyi bizottság alkalmasabb — továbbá ellátás végett bizottságunkhoz tette át; előterjeszti az orsz. prot. szövetség alapszabálytervezetét abban a szövegben, a mint azt a választmány előkészítette.

A tervezet szövege elfogadtatik György Endre ama pótlásával, hogy a célok közé vétessék fel „az egyházak socialis tevékenységének irányítása is.“ A tervezet szövegének kellő számban leendő kinyomatása elrendeltetik s elnökség utasítottatik, hogy a tervezetet közlés végett az összes protestáns lapoknak, hozzászólás és csatlakozás végett az összes protestáns egyházi és iskolai testületeknek egyesületeknek küldje meg s folytassa a már ez irányban megkezdett tárgyalásokat.

3. sz. Tárgyaltatott az egyházkerületi közlöny és a protestáns napi lap ügye, melynek eredményeként bizottságunk a következőkben állapodik meg:

Hetenként egyelőre félíven Lelkészegyesület⁴ címmel hivatalos közlöny adandó ki. A laptulajdonos az egyesület lesz; a szerkesztéssel Dr. Ferenczy Gyula egyesületi titkár bizatik meg. A hivatalos közlönyt az egyesület tagjai az országos egyesület budapesti határozatához képest tagsági díjuk fejében kapják.

Protestáns napilap megindítására a bizottság a megalakulandó országos prot. szövetséget tartja ugyan mind illetékesebbnek, mind alkalmasabbnak, addig is azonban, míg az említett szövetség létrejöhethetne, igyekeznek a lap fenntartásához szükséges anyagi erőt összehozni; miért is egyházmegyénként gyűjtés indítását határozza; minek kivételével az elnököt bizza meg.

4. sz. Elnök a gyűlésre időközben meghívott Dr. Pályi Ede lapszerkesztő jelenlétében előadja, hogy Dr. Pályi Ede hozzá írásbeli ajánlatot küldött, mely szerint hajlandó a Magyarorszában hetenként két ízben tágabb teret átengedni a protestáns érdekű kérdések nyilvános tárgyalásának és közzétételének céljára. Felkéri Dr. Pályi Edit, hogy szóval is körvonalozza ajánlatát, mire ő előadja, hogy lapja anyagi ügyének rendezése miatt csak a jövő év elején lesz abban a helyzetben hogy ezt tehesse; különben mint eddig, ugy ezután is minden tőle telhető anyagi és szellemi áldozatot szívesen nyújt a protestantizmus nagy ügye érdekében; a mi az ő lelkével teljesen összeforrott.

Bizottságunk a kijelentéseket szívesen veszi tudomásul. Okot nem lát, hogy a szept.

18-iki kongresszus állásfoglalásán bármit is változtasson; a tagoknak ajánlja, hogy közérdekű cikkeikkel a Magyarországra erre átengedett rovatát lássák el; ezen kívül ajánlja azt is, hogy a liberális irányú lapokban igyekezzenek a nagy közönség minél szélesebb rétegeit céljaink felől felvilágosítani, törekvéseinknek megnyerni.

5. sz. Elnök az ismételt szívélyes üdvözlése után

a gyűlést berekeszti.

Debrecen, 1907. dec. 6.

Dr. Baltazár Dezső

biz. elnök.

VEGYESEK.

A Lelkészegyesület.

Az O. R. L. E. lapját örömmel és szeretettel fogadták azok a kiket illet, a ref. lelkészek. Sokan még azok is megrendelték, a kik egyelőre nem léptek be az egyesületbe és tartózkodó álláspontot foglaltak el, de a kiket bizalommal várunk közénk. Jöjjenek minél többen és minél hamarabb. Akadtak azonban gáncsolók is a *Budapesti Napló*, melynek belső lapjában a *Magyar Szóban* egy vezércikk foglalkozik a *Lelkészegyesülettel* és abban veszedelmet lát a protestáns sajtóra nézve. Ez a veszedelem abban állana, hogy a *Lelkészegyesülettel* együtt a *Debreceni Prot. Lapokat* is megrendelnék az O. R. L. E. tagjai s ilyen módon a kerületi lapok mind tönkre mennének. Ez a feltevés alaptalan. A *Debreceni Prot. Lappal* nem fenyegetjük a többi lapokat, a melyekkel ugyanazon nagy ügyet szolgáljuk, arról meg nem tehetünk, ha valaki ezt megrendelni akarja. Külömben is a többi kerületi lapok, hivatalos lapok, melyek fentállása biztosítva van. A *Debreceni Prot. Lapon* kívül egyedül a *Pesti Prot. Lap* nem az s tényleg ebben panaszos kimutatást találunk a kebelbeli lelkészek és dignitáriusok ellen. Ez a panasz azonban nem az O. R. L. E. hivatalos lapja miatt történik, hanem régi adott helyzet következménye, melynek kedvezőbbre fordulását mi is szívből óhajtjuk és kívánjuk s melyet nem mi idéztünk elő. Ellenkezőleg nyíltan kijelentjük, hogy a kölesönység és viszonyosság feltétele alatt készen vagyunk a Dunamelléki kerületből s részünkre befolyó összes előfizetéseket megtéríteni a Pesti Protestáns Lapnak amennyiben annak szerkesztője és kiadótulajdonosa ezt jónak látja. A mi pedig a *Magyar Szó* azon ajánlatát illeti, hogy kész lett volna e hivatalos lapot is kiadni, nem szólhatunk mást csak annyit, hogy az ajánlatnak elfogadása nem rajtunk állott s hogy a megbízatást mi nem kerestük. Nem is vágunk senki elébe. A Pesti Prot. elébe sem, hiszen Hamart azért választottuk titkárrá, hogy ő legyen az O. R. L. E. szerkesztője is. A többiek elébe sem, előttök volt. Még a *Magyar Szó* elébe se, mert az illendőség hozta ugy magával, hogy az O. R. L. E. hivatalos lapját ha csak kitélik a lelkészek közül, ők magok szerkesszék.

De nem is lett volna terök erre. A bevásárlási szövetkezetre vonatkozó kéziratok is oda küldettek először és még több mások is, melyek azóta hozzánk kerültek. Hát az idejét mult jegyzőkönyveket, hivatalos iratokat, hogyan közölheték volna? Mindez azonban ne panaszképen legyen mondva, hanem a békességes megértés kedvéért, melyekre mi nagy súlyt helyezünk s a melynek érdekében minden áldozatra készek vagyunk. Közös nagy ügyért harcolunk. A *Magyar Szó* a világ, a politikai közelet porondján pro foro externo. A lelkészegyesület a lelkészek pro foro interno.

Ne feltékenykedjék hát senki a másikra, hanem küzdjön a legjobb tehetsége szerint. Ne a bírálatban, hanem a nemes munkában versenyezzünk. A prot. szövetséget és utána a nép szövetséget pedig csináljuk meg minél hamarabb. Ezen nem fognak örülni ellenségeink.

Az O. R. L. E. tagjaihoz. Mindennemű pézküldemények, tagdíjak, sajtóra való adományok nt. Csia Kálmán ref. lelkész urhoz az O. R. L. E. pénztárhoz küldendők Etédre (Udvarhely m.)

— **A Protestáns Szövetség.** A Protestáns Szövetség alapszabályait lefogjuk közölni a O. R. L. E.-ben. Mint természetesen a Lelkészegyesületre s az ügyre vonatkozó többi okmányokat is. Azonban a dolog már eddig sem ismeretlen olvasóink előtt. Az eszme sem, és a megvalósítási tervjavaslat sem, mely több lapokban s külön is megjelent. Mindazonáltal még most csak általánosságban szólhatunk hozzá, vagy legfeljebb azokat a nyilatkozatokat regisztrálhatjuk, a melyek idevonatkozólag eddig történtek. A Pesti Prot. Lap más tervezetet kíván, (örömmel vesszük, ha jobb lesz), mint a mi közreadott és a „Magyar Szó“ sincs a cél meghatározásával megetegedve. A Magyar Szó egyenesen az antiklerikális ligát szeretné a Protestáns Szövetségben látni. Ez a nézet jóakaratu auticipálása a dolognak. A Prot. Szövetség az antiklerikális liga erős támasza lehet, de még nem maga az antiklerikális népszövetség. Hogy ezt a mozgalmat a Prot. Szövetség nélkül is ellehet képzelnünk vagy addig is szervezni lehet, az tény, de az is hogy a Prot. Szövetség e törekvéseknek előmozdítója allandó összetartója és irányítója fog lenni.

Választások. A nagyszabolai egyházmegyei lelkész egyesület elnökévé Szondy Géza kisperegi, jegyzőjévé és pénztarossává Ónody László mezőgyáui O. R. L. E. választmányi taggá pedig dr. Márk Ferencz okányi lelkészek választattak meg. Ez egyházmegyében nagy küzdelem folyik az esperesi és egyházkerületi tanácsbírósg betöltése felett is. A jelöltek Balogh Ambrus sarkadi, Böszörményi Lajos szabolai és dr. Márk Ferencz okányi lelkészek.

Lelkészek értekezlete. A őrségi református egyházmegye lelkészei november 27-én Óriszentpéteren, ahol és amikor a lelkészi nyugdíjintézeti bizottság is ülésezett, értekezletet tartottak, mely alkalommal ki-

mondották a jelenlevők, hogy az országos lelkészi egyesületbe belépnek, elfogadták a barsi lelkészértekezletnek a lapban ismertetett határozatait, végül elhatározta az értekezlet, hogy javasolja az egyházmegyei gyűlésnek, miszerint az egyházmegye alapító tagul lépjen be a budapesti Bethlen Gábor-körbe, hogy ezzel nevezett egyesület törekvéseit méltányolja és előmozdítsa.

Ellenségeink rólunk. Az ellenség beszéde olyan minit a domboru tükör, itt nagyítva, ott kicsinyítve adja vissza a tárgyak körvonalait; torzít, de a torzitással az eselleges hibák megismerése is elvezet. A kath. sajtó egyik organuma az Egyházi Közlöny igen gyűlöletesen szól a Lelkészegyesületről. Ez a beszéd az ellenség szájából nekünk nagy dicséret. Azonban az Egyházi Közlöny nem csak minket gyaláz, hanem a Sárospataki Lapok magatartását is feldicséri. Ez a dicsérő beszéd az ellenség szájából alapjában a mi nagy igazolásunk és az O. R. L. E. ellenségek sem valami nagy örömük telhetik benne. Az ellenségnek szava azt mutatja, hogy ők azt hiszik, hogy a mi gyengeségünk, az allandó meghasonlásban van, mely szerint még a legfontosabb dolgokban sem tudunk egy véleményre jutni s mihelyt egyetemes érdekről van szó, a partiális érdekekkel hozakodunk elő s a patakiaknak elég Debrecenre vagy Pápára mutatni, hogy az ellenséges indulatot bennök kiváltsa. Hát hiszen a multban ez így is lehetett. De nem lesz így a jövőben, ezt mutatják a jelek. Különben is mindnyájan, ugyanazon Jézus Krisztusnak vagyunk a megváltottai és ugyanazon országos magyar ref. egyháznak a hivei, a kiket a hatalom öt kerületbe kényszerített, de a kik mindnyájan érezzük, hogy egymásnak testvérei vagyunk és hogy mindenben egymásra is vagyunk utalva.

A skót szabad egyház. Nagy külső válságon ment keresztül ez a nekünk olyan rokonszenves egyház, melynek mintájára nálunk is egy az államtól független magyar ref. egyházat is szervezni kellene, míg ilyen egyáltalában még szervezni lehet. Már úgy volt, hogy összes anyagi javait elveszti, de a nagy per a körülményekhez képest elég szerencsés egyezséggel végződött. Nagyobb csapás volt a rájuk nézve felejtethetlen D. Rainy-nek a halála, kinek helyére Dr. Doddsot választották. Dr. Dodds neve nem ismeretlen előttünk sem s egyik munkája magyar nyelvre is le van fordítva. Erősen foglalkoztatja a skótokat a hadseregben szolgáló egyháztagnak vallásszükségletének ellátása is. E célból ezután a szabad egyháznak is lesznek katonai lelkészei. A kura pastoralis módjára nézve is történtek megbeszélések, a melynek során a tömeg lelkigondozása és az egyének lelkigondozásának kérdései tárgyaltak.

Szép ováció. Az alsószabolcs hajduvidéki egyházmegye tanítói mintegy 60-an küldöttsegileg tisztelték dr. Baltazár Dezső esperesnél, az O. R. L. E. elnökénél és abból az alkalomból, hogy az 1907. XXVII. t.-c. alapján az esperes buzgólkodása folytán fizetési kiegészítésüket megkapták.